

BIBLIOGRAFIE VAN DE GESCHIEDENIS VAN GENT 1981 - 1982 *

door

René DE HERDT

*Stadsarchief Gent,
Museum voor Industriële Archeologie en Textiel*

Inventarissen, bibliografieën, regestenlijsten

1. *Akademische proefschriften over de geschiedenis van de Provincie Oost-Vlaanderen en het Graafschap Vlaanderen. Systematisch overzicht van de licentiaats- en doctoraatsverhandelingen voorgelegd aan de secties geschiedenis van de Belgische universiteiten (1971-1980), in Uit velerlei eeuwen. Historische en kunsthistorische bijdragen. Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen. Bijdragen. Nieuwe Reeks. Nr. 18, Gent, 1982, p. 75-104.*

Dit overzicht werd samengesteld door W. BLONDEEL, M. BOONE en E. DHONT. Vele van de proefschriften, alhoewel ze vaak een algemeen onderwerp behandelen, kunnen een genuanceerde kijk geven op het historisch gebeuren in Gent. Specifiek voor Gent zijn belangrijk (enkel die proefschriften worden vermeld die voorheen nog niet werden opgenomen) ** :

- 1.1 PERNEEL P., *Een Gents formulierboek als spiegel van de 13e eeuw*, RUG, 1974.
- 1.2 WELVAERT P., *Kerk en Stad. Financiële en sociale relaties tussen kerkelijke en wereldlijke instanties te Gent in de 14e eeuw*, RUG, 1975.
- 1.3 VERCAMMEN K., *De historiografische betekenis van de kronijk van Olivier van Dixmude. Merkwaardige gebeurtenissen vooral in Vlaanderen, Brabant en ook in de aangrenzende landstrekken van 1377 tot 1443*, RUG, 1979.

(*) Gebruikte afkorting: HMGOG = *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*.

Uit vulgariserende werken en artikels werd slechts een keuze gemaakt. Een aantal niet opgenomen artikels en mededelingen kan men vinden in tijdschriften over heemkunde, toerisme, enz. Het opstellen van een volledige bibliografie vraagt heel wat onderzoekingswerk. U kan het werk van de auteur vergemakkelijken door uw boek of een overdruk van uw artikel te sturen naar het Stadsarchief, Abrahamstraat 13, 9000 Gent. Het toegestuurde exemplaar zal ingeschreven worden in de bibliotheek van het Stadsarchief.

(**) Zie R. DE HERDT, *Bibliografie van de geschiedenis van Gent 1980-1981*, in HMGOG, 1981, p. 140-143.

- 1.4 BLOCKMANS W., *De volksvertegenwoordiging in Vlaanderen onder het huis van Bourgondië (1384-1506)*, RUG, 1974, dr.
- 1.5 DE ROECK C., *De gezagsstructuren en hun landschappelijke verschijningsvormen in de kasselrij van de Oudburg tijdens de late middeleeuwen*, RUG, 1974.
- 1.6 RENARD H., *Le Privilège accordé par Marie de Bourgogne à la Flandre en 1477*, ULB, 1977.
- 1.7 LENAERTS R., *Het strafrecht en het strafprocesrecht in de 14e en 15e eeuw te Gent*, RUG, 1972.
- 1.8 CUYPERS M., *De Gentse Voorgeboden (1337-1433). De stedelijke reglementen en een peiling naar de effectieve toepassing ervan*, RUG, 1976.
- 1.9 LARDINOIS P., *Diplomatische studie van de akten van vrijwillige rechtspraak te Gent van de 13e tot de 15e eeuw*, RUG, 1976.
- 1.10 DECREUS K., *Het zoenrecht in drie steden van het kwartier van Gent: Gent, Aalst en Dendermonde (van de 12e tot 17e eeuw)*, RUG, 1978.
- 1.11 ENEMAN A.M., *De cisterciënzerinnenabdij van Doornzele (Evergem). Ontstaansgeschiedenis en domaniale evolutie tot 1492*, KUL, 1971.
- 1.12 NUYTTENS M., *Tempelorde in Vlaanderen van 1128 tot 1307*, KUL, 1971.
- 1.13 VERMAERE J., *Abdijorganisatie en domeinexploitatie van de Gentse Sint-Pietersabdij gedurende de dertiende eeuw. Een status quaestionis*, RUG, 1974.
- 1.14 HUYGHEBAERT N., *Une translation de reliques à Gand en 944, Le Sermo de Adventu Sanctorum Wandregisili, Ansberti et Vulframni in Blandinium*, UCL, 1975, dr.
- 1.15 DE SAEGER L., *De Vita Amalbergae. Een 9e-eeuwse speculum virginum van de Sint-Pietersabdij te Gent*, KUL, 1976.
- 1.16 DE WILDE G., *De parochiale armenzorg te Gent van de 14e tot het begin van de 16e eeuw*, RUG, 1976.
- 1.17 FAGNART A., *Recherches sur une seigneurie appartenant à l'abbaye Saint-Pierre de Gand: Camphin-en-Carembault*, ULB, 1977.

- 1.18 PAIRON E., *De financiële organisatie van de Sint-Baafsabdij te Gent in de 14e en 15e eeuw*, RUG, 1978.
- 1.19 VAN SIMAEY C., *Geschiedenis van het Sint-Barbaraklooster te Gent (1423-1783)*, RUG, 1979.
- 1.20 ACKE G., *Bouwactiviteit en bouwvakarbeiders in de 14e eeuw te Gent*, RUG, 1971.
- 1.21 DE LAET M., *De Vlaamse aktieve handel op Engeland in de eerste helft der 14e eeuw*, RUG, 1971.
- 1.22 VAN OOST A., *Sociale stratifikatie van de Gentse opstand 1379-1385. Kritische benadering van konfiskatiedokumenten*, RUG, 1972.
- 1.23 THOEN E., *De weerslag van militaire destructie op het platteland. Het voorbeeld van de burgeroorlog in Vlaanderen op het einde van de 15e eeuw, met nadruk op het Gents Kwartier*, RUG, 1975.
- 1.24 VAN DER HALLEN E., *Het Gentse meerseniersambacht (14e eeuw - 1540)*, RUG, 1976.
- 1.25 BOONE M., *Sociale structuren te Gent op het einde van de 15e eeuw*, RUG, 1977.
- 1.26 REUSENS B., *Verkoop en berenting van huizen te Gent op basis van de schepenregisters 1483-1493. Een bijdrage tot de kennis van de socio-economische structuren van de stad*, RUG, 1977.
- 1.27 DUMON M., *Verkoop en berenting van huizen te Gent op basis van de schepenregisters van de keure, 1493-1503. Een bijdrage tot de kennis van de socio-economische structuren van de stad*, RUG, 1978.
- 1.28 DE VOCHT A.-M., *Armenzorg en sociale voorzieningen te Gent (11e tot begin 16e eeuw)*, RUG, 1980.
- 1.29 SCHEERDER J., *Het wonderjaar te Gent (1566-1567)*, KUL, 1971, dr.
- 1.30 MADDENS N., *De beden in het graafschap Vlaanderen tijdens de regering van Keizer Karel V (1515-1550)*, KUL, 1975, dr.
- 1.31 DECAVELE J., *De dageraad van de reformatorische beweging in Vlaanderen*, KUL, 1972, dr.
- 1.32 DE WINTER A., *Govardus Gerardus van Eersel, 16e bisschop van Gent, 1772-1778*, KUL, 1973.

- 1.33 DE WILDE G., *De parochiale armenzorg te Gent van de 14e tot het begin van de 16e eeuw*, RUG, 1976.
- 1.34 SMET D., *Albert de Hornes, twaalfde bisschop van Gent, vóór zijn episcopaat (1642-1681). Met een inleiding tot de studie van zijn bisschoppelijk beleid (1681-1694)*, KUL, 1977.
- 1.35 BERGÉ K., *De dekenij Deinze (1661-1762). Bijdrage tot de studie van het kerkelijk leven in het bisdom Gent*, KUL, 1978.
- 1.36 DE BACKER C., *Het klooster der Penitenten-Recollectinen bij Sint-Jacobs te Gent in de 17e en 18e eeuw*, RUG, 1979.
- 1.37 VAN SIMAEY C., *Geschiedenis van het Sint-Barbaraklooster te Gent (1423-1783)*, RUG, 1979.
- 1.38 WUYTS B., *Een Gents handelshuis: Kerremans (tweede helft van de 18e eeuw). Schets van het handelshuis en peiling naar zijn handelsactiviteit met Cadiz (Spanje)*, RUG, 1972.
- 1.39 KIN M., *Evolutie van de sociale politiek te Gent in de achttiende eeuw*, RUG, 1979.
- 1.40 DE COMMER P., *De brouwindustrie te Gent, 1505-1622*, RUG, 1980.
- 1.41 VAN MEENEN V., *Bijdrage tot de studie van de mortaliteit in de Sint-Jacobsparochie te Gent in de 17e-18e eeuw*, RUG, 1973.
- 1.42 SAS G., *Het Collegium medicum van Gent in de 17e en 18e eeuw*, KUL, 1971.
- 1.43 ARICKX B., *De aanleg van de steenweg Kortrijk-Gent, 1716-1722*, KUL, 1972.
- 1.44 DEPOORTER I., *Openbaar vermaak te Gent in de Oostenrijkse tijd (1700-1770)*, RUG, 1980.
- 1.45 DEBACKER J., *Stadsfinanciën te Gent onder het Franse Bewind*, RUG, 1971.
- 1.46 WITTE E., *Politieke machtsstrijd in en om de voornaamste Belgische steden, 1830-1848*, RUG, 1970, dr.
- 1.47 WEYNS C., *Emiel Moyson*, RUG, 1972.
- 1.48 DE MAEYER J., *Arthur Verbaegen. Bijdrage tot de studie van het ultramontanisme: 1847-1884*, KUL, 1976.

- 1.49 TEMMERMAN E., *De Socialistische Jonge Wacht (1914-1929). De ontwikkeling van de Belgische socialistische jeugdbeweging vanaf de eerste wereldoorlog tot het begin van de economische crisis*, RUG, 1979.
- 1.50 BLOMMAERT S., *De Socialistische Jonge Wacht tussen 1945 en 1969*, VUB, 1980.
- 1.51 STEENDAM G., *Proeve tot een komparatieve studie: de B.W.P.-federaties Gent en Luik ten tijde van het algemeen meervoudig stemrecht (1893-1914)*, RUG, 1980.
- 1.52 DE COSTER M., *La flamandisation de l'Université de Gand (décembre 1919)*, UCL, 1970.
- 1.53 DOOREMONT F., *De houding van de politieke partijen te Gent tegenover de Vlaamse Beweging, 1919-1925*, RUG, 1974.
- 1.54 DURNEZ E., *L'Association Flamande pour la Vulgarisation de la Langue Française. Een verzetsbeweging tegen de vernederlandsing van de Rijksuniversiteit te Gent (1898-1914)*, RUG, 1974.
- 1.55 CNOCKAERT L., *Pierre-Joseph Triest, 1760-1836. „Le Vincent de Paul belge”*, UCL, 1971, dr.
- 1.56 ART J., *Determinanten van kerkelijkheid. Relaties tussen de structurele uitbouw van de kerk, haar aanhang en de sociaal-economische evolutie. Bisdom Gent 1830-1914*, RUG, 1974, dr.
- 1.57 STEENSELS W., *Het probleem van de arbeidershuisvesting in de 19e eeuw. Deel I: het probleem op nationaal niveau. Deel II: het probleem op Gents niveau. Een inleidende studie*, RUG, 1973.
- 1.58 SUETENS A.-M., *Lieven Bauwens. Een biografie aan de hand van zijn correspondentie*, RUG, 1972.
- 1.59 VAN HOOREWEGHE E., *Sociografisch onderzoek van de studenten in de rechten aan de Gentse Rijksuniversiteit (1817-1830)*, RUG, 1976.
- 1.60 DE RUYCK L., *De adel in het kanton Zomergem en het 4e kanton van Gent gedurende de 19e eeuw*, RUG, 1979.
- 1.61 BRION N., *De beperkte persoonlijke dienstplicht van 1909 en de algemene dienstplicht van 1913: de reactie in de Gentse pers*, RUG, 1971.

- 1.62 GAUS H., *De functie van de geschreven fictie in het maatschappelijk proces. Onderzoek naar de relatie tussen de reële wereld van de lezer en de fiktionele wereld van zijn lektuur. Casus: de lektuur van de geschreven fictie te Gent in de periode 1836-1860*, RUG, 1973, dr.
- 1.63 HUVENNE L., *Proeve tot typologie van de negentiende-eeuwse Gentse journalist*, RUG, 1973.
- 1.64 JONCKHEERE M., *De Gentse katholieke pers en de grondwetsberoziening van 1893*, KUL, 1973.
- 1.65 COPPENS E.C., *Paul Fredericq (1850-1920). Een liberaal Vlaams intellectueel uit de 19e eeuw*, RUG, 1972.
- 1.66 HEYSE M., *Kulturele uitingen van socialisten te Gent: 1885-1905*, RUG, 1974.
- 1.67 LEFEVER G., *François Laurent (1810-1887) als historiograaf en geschiedenis-filosoof. Bijdrage tot de studie van zijn leven en werk*, KUL, 1980.
- 1.68 DIERYNCK L., *De provinciale medische commissie van Gent en de epidemieën in Oost-Vlaanderen, 1847-1878*, KUL, 1973.
- 1.69 DE GROOTE S., *Ontstaan en evolutie van het waterbedelingsnet in Gent 1850-1925*, RUG, 1978.

2. BOMBAY J., *Ghendtsche Tydinghen. Overzicht van 10 jaar werking. Registers op de jaargangen I tot X.*

Bijlage bij *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 6, 65 blz.

Het eerste deel bevat een overzicht van de publikaties, een overzicht van de aktiviteiten, de evolutie van het ledenaantal, een bespreking van het embleem van de „Heemkundige en Historische Kring Gent”, gegevens over de oprichting en stichting van de v.z.w., alsook een lijst van de leden van de Raad van Beheer.

Het tweede deel bevat de registers op het tijdschrift; auteursregister; bijdragenregister; register op de illustraties; register op vragen en antwoorden van leden.

3. DE HERDT R., *Bibliografie van de geschiedenis van Gent 1980-1981*, in *HMGOG*, XXXV, (1981), p. 139-176.

Vervolg van de jaarlijkse bibliografie van de geschiedenis van Gent die sinds 1973 in de *HMGOG* verschijnt.

4. DEVOS P., *Bibliografie van de universitaire proefschriften over archeologie, kunstgeschiedenis en musikologie in verband met Oost-Vlaanderen*, in *Uit velerlei eeuwen. Historische en kunsthistorische bijdragen. Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen. Bijdragen*. Nieuwe Reeks. Nr. 18, Gent, 1982, p. 211-254.

Vele van deze proefschriften bevatten interessante gegevens over Gent. Specifiek voor Gent zijn belangrijk :

- 4.1 BOON M., *Kruiken, kruikamforen en amforen gevonden te Destelbergen. Typologie en chronologie*, RUG, 1973.
- 4.2 FLORIZOONE K., *Studie van de verenigingsborden uit het museum voor Volkskunde te Gent als bron tot kennis van het verenigingsleven*, RUG, 1978.
- 4.3 KOCHANEK S., *Het tot stand komen van een Vlaamse schouwburg : de Koninklijke Nederlandse Schouwburg te Gent*, RUG, 1978.
- 4.4 WYFFELS M., *De wereldtentoonstelling te Gent in 1913. Een architectonische evaluatie van het werk van Oscar Van de Voorde*, RUG, 1979.
- 4.5 BRAL G., *De premonstratenzerabdij te Drogen in de XVIIe en XVIIIe eeuw. Kunsthistorische studie*, RUG, 1976.
- 4.6 CASSIMAN K., *Bouwgeschiedenis van de kerk van het voormalig Predikherenklooster „Het Pand” te Gent*, RUG, 1980.
- 4.7 DE NAEYER M., *De abdij van Baudelo te Gent, vanaf de Beeldenstorm tot de Franse Revolutie*, RUG, 1957.
- 4.8 VANDENBUSSCHE C., *Het Oud-Begijnhof van Sint-Elisabeth te Gent*, RUG, 1969.
- 4.9 VAN DEN HEULE L., *De bouwgeschiedenis van het begijnhof Onze-Lieve-Vrouw te Hooie, Lange Violettestraat, Gent*, RUG, 1979.
- 4.10 ADAM A., *De burgerlijke gevelarchitectuur in Empire-stijl te Gent*, RUG, 1963.
- 4.11 DEROM S., *De Gentse stenen. Studie gebaseerd op iconografische en archivalische bronnen*, RUG, 1978.
- 4.12 LILAR-FREDERICQ M., *L'Hôtel Falligan, une demeure patricienne gantoise du XVIIIème siècle*, ULB, 1973.
- 4.13 VAN DAMME L., *Woonhuizen in de nieuwe stijl te Gent*, RUG, 1978.
- 4.14 WILLEMOT D., *Gildenhuizen van Gent, 15e en 16e eeuw*, RUG, 1970.
- 4.15 DEGELS C., *Louis Roelandt, een 19e-eeuwse bouwmeester*, RUG, 1967.

- 4.16 MOUTON H., *Ingenieur-architect Louis Cloquet (1849-1920). Zijn werk in opdracht van de Rijksuniversiteit te Gent.*
- 4.17 TODTS H., *Felix de Vigne*, RUG, 1958.
- 4.18 DE VINCK C., *De oude Gentse binnenhaven aan de Gras- en Koornlei. Wisselende aspecten van de architectuur doorheen de eeuwen*, RUG, 1974.
- 4.19 DE WANNEMAERKER M., *De sanering van de Kuip van Gent*, RUG, 1967.
- 4.20 PAUWELS H., *Aspecten van de burgerlijke architectuur te Gent in de Rococo-periode*, RUG, 1948.
- 4.21 PAUWELS H., *De ontwikkeling van de burgerlijke architectuur te Gent van de XVIe tot het einde van de XVIIIe eeuw*, RUG, 1950, dr.
- 4.22 DE RIDDER H., *Bijdrage tot de kennis van de Middeleeuwse stadspoorten in het oud graafschap Vlaanderen, vooral gesteund op graphische documenten*, RUG, 1950.
- 4.23 GOETHALS - DE RIDDER H., *Bijdrage tot de kennis van de stadsversterkingen in het oud graafschap Vlaanderen tot ongeveer 1800, vooral gesteund op graphische documenten*, RUG, 1958, dr.
- 4.24 VAN DOORNE G., *De Gentse stadsversterkingen tijdens het Calvinistisch Bewind*, RUG, 1975.
- 4.25 DE GROOTE A., *Hugo van der Goes in het licht van de geschreven bronnen*, RUG, 1947.
- 4.26 DE MAEGD K., *Gustave van de Woestyne in de verzameling D.M. Van Buuren*, KUL, 1970.
- 4.27 DE MEULDER M., *De aparte plaats van George Minne in de Symbolistische beweging. Vergelijkende studie met Karel van de Woestijne*, RUG, 1975.
- 4.28 GENDEBIEN O., *Emile Claus. Vie et oeuvre, principalement période de Londres (1915-1919)*, UCL, 1973.
- 4.29 GIELE S., *Théophile Van Rysselberghe. Années de formation et période impressioniste 1877-1887/8*, UCL, 1964.
- 4.30 MOERMAN A., *Hugo van der Goes en de betekenis van zijn werk voor de Nederlandse schilderkunst van het einde der XVe en het begin der XVIe eeuw*, RUG, 1956.

- 4.31 SUETENS M., *Jules De Bruycker. Laat-romanticus en maniërist*, KUL, 1979.
- 4.32 VAN SPEYBROECK M., *Franse invloeden op het Belgisch impressionisme en neo-impressionisme: bijdrage van de kunstkritiek. Het neo-impressionisme in Theo Van Rysselberghe's œuvre: bijzondere bijdrage van Emile Verhaeren*, RUG, 1976.
- 4.33 COEKELBERGHS D., *La grisaille chez Van Eyck, Le Maître de Flémalle, Van der Weyden. Recherche d'une évolution. Essai d'explication*, UCL, 1963.
- 4.34 GAILLY M., *Technique et composition de l'Agneau Mystique*, UCL, 1953.
- 4.35 LAMBRECHTS D., *George Minne. Zijn betekenis in de vernieuwing van de beeldhouwkunst*, KUL, 1977.
- 4.36 CALLEBAUT H., *De etsen van Jules de Bruycker*, RUG, 1975.
- 4.37 DE BRUYNE H., *Het grafisch werk van Frits Van den Berghe*, RUG, 1977.
- 4.38 DE BUCK S., *Affiches uit de Art Deco-tijd in Gentse verzamelingen*, RUG, 1980.
- 4.39 GOUDERS A., *Dessins de Hugo Van der Goes et de son atelier*, UCL, 1965.
- 4.40 HAERENS J., *Literatuur en plastische kunsten. Het symbolisme: de tekeningen van George Minne, voor de werken van Maurice Maeterlinck*, KUL, 1978.
- 4.41 SCHAUBROECK A., *Bijdrage tot de studie van het werk van Paul van Gysegem, inzonderheid de tekeningen*, VUB, 1977.
- 4.42 COPPENS J., *Bijdrage tot de studie van het oude St.-Jorisgilde te Gent. De rol van kunst en kunstambachten in het leven van dit gild*, RUG, 1978.
- 4.43 DE BISSCOP N., *Invloed van de Chinese kunst in het Gents interieur van de XVIIIe eeuw*, RUG, 1974.
- 4.44 DEBRUYCKERE M., *Bijdrage tot de studie van de reliëfversierde witte stenen pijp aan de band van een collectie in het Volkskunde Museum te Gent*, RUG, 1980.

- 4.45 DE CARNE V., *Bijdrage tot de kennis van de 19e-eeuwse nieuwjaarskaarten van enkele Gentse groepen: de lantaarnaanstekers, de burgerwacht en de vereniging van natuurwetenschappen*, RUG, 1980.
- 4.46 DE ZUTTER G., *Kunst en kunstambacht in het leven van een schuttersgilde. Het St.-Sebastiaansgilde te Gent*, RUG, 1978.
- 4.47 LAGEIRSE M., *Versiering bij de Blijde Inkomsten te Gent tussen 1500 en 1635*, RUG, 1952.
- 4.48 LAMBRECHT J., *Differentiatie en inrichting van de binnenruimte der burgerlijke woonsteden te Brugge, Gent en Ieper van de XIIIe tot de XVIe eeuw. Archeologisch onderzoek*, VUB, 1974.
- 4.49 LYSENS B., *Een volkskundige en ikonografische studie van enkele 19e-eeuwse lithografische reclame- en adreskaarten in verband met de Gentse textielhandel en -industrie*, RUG, 1979.
- 4.50 MORTIER C., *Volkskundige studie van een aantal 19e-eeuwse lithografische adres- en reclamekaartjes i.v.m. voeding en hotels, uit de collectie van het Museum voor Volkskunde te Gent*, RUG, 1979.
- 4.51 SORBER F., *Drukblokken uit de Gentse katoendrukkerij Voortman*, RUG, 1976.
- 4.52 VAN BOXELAER M., *Bijdrage tot de studie van de merklappen uit Gent en omstreken*, RUG, 1977.
- 4.53 VAN RIET C., *Bijdrage tot de studie van de wandelstok uitgaande van een morfologisch onderzoek van de wandelstokken in het Volkskundig Museum te Gent en in de verzameling van Dokter medicus Rob. Van Riet*, RUG, 1979.
- 4.54 PEIRE M., *Beschrijving en analyse van originele ontwerpen voor edelsmeedwerk van de firma Bourdon (1811-1967) bewaard in het Seminarie voor Kunstnijverheid (RUG)*, RUG, 1976.
- 4.55 VERCRUYSSSE M., *De gietvormen voor neogotisch edelsmeedwerk van de firma Bourdon. Beschrijvende catalogus van de originele gietvormen bewaard in het Seminarie voor Kunstnijverheid (RUG)*, RUG, 1979.
- 4.56 STROOBANTS A., *Ijzersmeedwerk te Gent, toegepast in de bouwkunst vanaf de 13e tot het begin van de 19e eeuw*, RUG, 1972.
- 4.57 STROOBANTS A., *Het ijzersmeedwerk in de bouwkunst te Gent, Brugge en Antwerpen, vanaf de 13e tot het begin van de 19e eeuw. Een vergelijkende studie*, RUG, 1978, dr.

- 4.58 VANNESTE D., *De witte en zwarte art-deco-keramiek van de privé-verzameling Poulain-Caese te Gent*, RUG, 1980.
- 4.59 BALDEWIJNS J., *Portiekaltaren in het Gentse*, RUG, 1974.
- 4.60 DAENENS L., *Kritische studie van meubelen uit het Museum voor Sierkunst te Gent: authentieke, vervolledigde en kopieën*, RUG, 1971.
- 4.61 DEMUYNCK P., *Het getijdenboek voor een lid van de familie Louthe. Bijdrage tot de studie van de Gents-Brugse miniatuurkunst tijdens de tweede helft van de vijftiende eeuw*, KUL, 1979.
- 4.62 DOGAER G., *Het getijdenboek van bisschop Juan Rodriguez de Fonseca, een belangrijk handschrift der z.g. Gents-Brugse school*, KUL, 1964.
- 4.63 ID., *Het getijdenboek van bisschop Juan Rodriguez de Fonseca (Saragossa, Real Seminario de San Carlos), met een inleidende studie over de z.g. Gents-Brugse school*, KUL, 1969, dr.
- 4.64 SMETS L., *Het „Liber de Naturis Rerum Creatarum”, in een laat-middeleeuws handschrift uit de librerie van Rafael Mercatel*, KUL, 1974.
- 4.65 DUVERGER G., *Borduurwerkers en borduurwerk te Gent* RUG, 1958.
- 4.66 NENQUIN A., *Vergelijkende studie van de muziekappreciatie tussen 1884 en 1894 in enkele belangrijke Gentse kranten*, RUG, 1978.
- 4.67 DE VOS M., *Een onderzoek naar de appreciatie van de aktuele muziek, verricht op studenten van het H.I.K.O. van de Rijksuniversiteit te Gent en van het Hoger Instituut Sint-Lukas te Gent*, RUG, 1971.
- 4.68 DEGLINNE J., *François-Joseph Krafft (1721-1795) in het fonds van de Sint-Baafs-Kathedraal te Gent*, KUL, 1979.
- 4.69 ROOS R., *Het muziekleven te Gent in de XVIIe en XVIIIe eeuw*, RUG, 1949.
- 4.70 MAERTENS J., *De structuurontleding van de symfonieën van Karel Miry (1823-1889)*, RUG, 1968.
- 4.71 VANDEN BOSSCHE J., *Een onderzoek naar de aard van de kunstinteressen en -kontaktvormen verricht op de studentenpopulatie van de Rijksuniversiteit*, RUG, 1970.
- 4.72 NEUKERMANS A.-M., *De openbare verzamelingen te Gent. Een museologische studie*, KUL, 1974.

- 4.73 BALLEGEER H., *Henry van de Velde. Bijdrage tot de studie van de periode 1926-1947 (2e Belgische periode)*, RUG, 1978.
- 4.74 KINARD P., *Octave Landuyt*, ULB, 1972.
- 4.75 AUBROECK R., *De Sint-Baafskerk en haar kunstschaten in de XVIe en het begin der XVIIe eeuw*, RUG, 1952.
- 4.76 D'HONDT J., *De Gentse Sint-Jacobskerk en haar kunstschaten vanaf haar ontstaan tot omstreeks 1700*, RUG, 1955.
- 4.77 DUVERGER E., *De kunstverzamelingen en de kunsthandel te Gent in de XVIIe en in de eerste helft van de XVIIIe eeuw*, RUG, 1957.
- 4.78 ID., *Kunsthandel en kunstverzamelingen te Gent (ca. 1600 tot ca. 1850)*, RUG, 1961, dr.
- 4.79 VAN DE VEEGAETE A., *Kunstwerken in de Sint-Michielskerk te Gent*, RUG, 1946.
- 4.80 VAN DRIESSCHE R., *De Sint-Pietersabdij te Gent en haar kunstschaten*, RUG, 1949, dr.
- 4.81 GUNS M.-L., *Het nieuwe Art Nouveau en de esthetiek van Henry Van De Velde*, VUB, 1976.

5. *Vergelijkings Taafelen van Oude Plaetselijke in Metrieke en Metrieke in Oude Plaetselijke Landmaeten van Oostvlaenderen*, in *Marka*, (Notulenblad van de Heemkundige Kring Mariakerke), nr. 67, (1982), p. 4-14.

Heruitgave van de vergelijkingstabellen in de eerste helft van de 19de eeuw uitgegeven door drukker Ad. van der Meersch uit Gent.

Algemeen

6. DECAVELE J., *Steden van België. Gent*, Gent 1982, 128 blz.
- Geïllustreerd vulgariserend werk over Gent, met aandacht voor geschiedenis en patrimonium.
7. MOULIN - COPPENS J., *De geschiedenis van het oude Sint-Jorisgilde te Gent vanaf de vroegste tijden tot 1887*, Gent, 1982, 482 blz.
- Van de vier militaire hoofdgilden die tot aan de Franse Revolutie voor de veiligheid van de stad Gent borg stonden, was dat van de

voetboogschutters van Sint Joris het eerste en voornaamste. Het gild werd reeds vermeld in de stadsrekeningen van 1314. Het groot militair belang van de voetboogschutters bereikte onder de Bourgondische hertogen een hoogtepunt. De geschiedenis van de gilde kan in twee afdelingen verdeeld worden. Een eerste gaat vanaf het begin van de veertiende eeuw tot 1887, datum van de ontbinding van de Confrerie door de leden zelf. Een tweede tijdvak vanaf de herinstelling van het gilde in 1905 tot heden.

Met bibliografie; bronnenopgave; dekenrekeningen en ledenlijst. Rijk geïllustreerd.

Archeologie

8. CALLEBAUT D., P. RAVESCHOT en R. VAN DE WALLE, *Het Gravensteen te Gent*, in *Archeologica Belgica* 238. *Conspectus MCMLXXX*, Brussel, 1981.

Tijdens een opgravingscampagne in 1980 werden tussen donjon en weermuur in het 's Gravensteen twee sleuven getrokken. Eerste conclusies betreffende de donjon die zeker niet vóór het laatste kwart van de 11de eeuw werd opgericht.

De oudste okkupatie van de site blijft nog in het onzekere. Er werden geen bewaringssporen teruggevonden ouder dan de meestentoren. Toch konden de verschillende opbouwstadia van de donjon in een archeologische kontekst geplaatst worden. Geïllustreerd.

9. ID., *Het Gravensteen te Gent*, in *Archaeologica Belgica* 247. *Conspectus MCMLXXXI*, Brussel, 1982, 9 blz.

Tijdens een opgravingscampagne kon aangetoond worden dat vooraleer de donjon in ten vroegste het laatste kwart van de 11de eeuw gebouwd werd, het terrein reeds een okkupatie kende, getuige de ophogingsfase en de houtbouw. Geïllustreerd.

10. LALEMAN M.C. en J. VANDENHOUTE, *Stadsarcheologie, het onderzoek van een levende historische stad*, in *Ons Heem*, jg. 36, 1, (1982), p. 1-6.

Bijdrage over stadsarcheologie geschreven naar aanleiding van de lezing over stadsarcheologie door J. Vandenhoute, conservator van de Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie te Gent, tijdens de Landdag van het Verbond voor Heemkunde op 20 september 1981 te Leuven.

Met voorbeelden uit de stadsarcheologie te Gent.

11. *Vondstmeldingen*, in *Stadsarcheologie*, jg. 6, (1982), nr. 1, p. 49-53.

Meldingen van : hoekblok met kwartholprofiel en fragment van laat-gotisch casement (Beverhoutplein 1); fragment van een gotisch maaswerk in Balegemse steen (Donkersteeg 22); waterput van de empirepomp op de Groentenmarkt; twee vroeg-gotische zuilen in Doornikse kalksteen in de Onderstraat 17-19; onderzoek naar de aard van de muurschilderingen in de Infirmierie van het Karmelietenklooster (Trommelstraat); uitgraving langsheen de westgevel van het Toreken (Vrijdagmarkt 34-35); vuurstenen artefacten te Afsnee; wit marmere stamboomtafel van de familie della Faille, die in 1818 uit*de Gentse Sint-Michielskerk naar Sint-Kruis-Winkel werd overgebracht (Sint-Kruis-Winkel, H. Kruiskerk). Geïllustreerd.

12. *Vondstmeldingen*, in *Stadsarcheologie*, jg. 6, 1982, nr. 2, p. 45-50.

Korte bespreking van : opgravingen aan John Kennedylaan - Vliegtuiglaan op de plaats waar in 1917 een gedeelte van een Merovingisch grafveld werd ontdekt; het vrijmaken van een intacte 19de eeuwse houten winkelpui in de Lange Munt; laat-gotische haard- en renaissancemeedwerk in Lange Munt 21-23; een natuurstenen okkupatie en resten van een huttenleemconcentratie uit de 12de eeuw die eventueel zouden geïdentificeerd kunnen worden met de woning van Zeger van Parijs, waar de eerste te Gent aangekomen dominicanen zich vóór 1228 kwamen vestigen. Enkele fragmenten gepolychromeerd beeldhouwwerk in vroege renaissancestijl (Onderbergen 1-11, Dominicanenklooster); recuperatie van drie bijna volledige dakspanten (Plotersgracht 24 - Karmelietenstraat 15); vrij recente ophogingsniveaus op de hoek Puinstraat - Ferdinand Lousbergskaai; funderingen van de noordelijke omheiningmuur van het Spanjaardkasteel uit het midden van de 16de eeuw (Schoolkaai); redding van belangrijke architectonische en decoratieve elementen uit de neogotische huiskapel van kanunnik d'Huddeghem (1848) (Sint-Antoniusskaai); bouwkundig archeologisch onderzoek en gedetailleerde opmeting van de oudste resten in de donjon, de z.g. „aula” uit het eind van de 11de eeuw (Sint-Veerleplein 11, Gravensteen); uitgravingen in het brouwershuis en natuurstenen bevoering in het infirmeriegebouw van het Karmelietenklooster (Trommelstraat); archeologica uit verschillende perioden op de zuidelijke helling van een zandige hoogte langsheen de Leie te Drongen; Gallo-Romeinse scherven in het gehucht „Vierlinden” te Evergem; fragment uit de Steentijd te Mariakerke; onderzoek van een hoeve in de Putstraat 20 te Sint-Denijs-Westrem; microkling uit de Steentijd te Wondelgem. Geïllustreerd.

13. VAN DE WALLE R., *Bewerkt been, gewei, hoorn en ivoor*, in *Stadsarcheologie*, jg. 6, (1982), nr. 2, p. 2-36.

Status quaestionis van de archeologische vondsten van bewerkt been, gewei, hoorn en ivoor te Gent.

Een gedetailleerde geschiedenis opstellen van de beenderindustrie is nog niet mogelijk ; over de techniek van de beenderbewerking zijn iets meer gegevens beschikbaar, en over het classificatiesysteem van de bewerkte beenderen lopen de meningen uiteen. In Gent werden de laatste jaren op niet minder dan negentien plaatsen benen voorwerpen gevonden. Deze worden onderverdeeld in kammen, borstels, knopen, priemen, naalden, messen, touwvlechten, tuimelaar, schaatsen, dobbelstenen, speelschijfjes, speelkoten, bikkels en muziekinstrumenten. Ook beenvoorwerpen met onbekende functie en afvalprodukten van de beenderbewerking worden besproken. Met kritisch apparaat en bijlage. Geïllustreerd.

14. VANMOERBEKE J., *Laat-Neolithicum te Mendonk. Sporen van Grafheuvels*, in *Stadsarcheologie*, jg. 6, (1982), nr. 1, p. 29-32.

Artikels, archivalia en archeologisch materiaal wijzen op het bestaan van heden verdwenen grafheuvels uit het Laat-Neolithicum te Mendonk langs de Gentse kanaalzone. In dit artikel worden deze artefacten chronologisch gedateerd tussen 2200 en 2000 v. Chr. De grafheuvels worden gesitueerd als behorend tot de late standvoetbekercultuur of tot de klokbekercultuur met volledig versierde bekers. Met kritisch apparaat. Geïllustreerd.

Middeleeuwen

15. BOONE M., *De Gentse verplichte lening van 1492-1493*, in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis*, (Koninklijke Academie van België), CXLVII, afl. 1-4, Brussel, 1981.

In 1492 legden de laatste verzetshaarden, Sluis en Gent, van de middeleeuwse afgedane polyarchie tegen het „modern” autocratisch bewind van Maximiliaan van Oostenrijk, zich neer bij de vernederende voorwaarden van Cadzand. Dit alles liep gelijklopend met een sociaal-ekonomisch dieptepunt in Gent.

In de Vrede van Cadzand werd aan Gent het betalen opgelegd van een gedeelte van de geldelijke boete die in 1489 tussen Maximiliaan en Karel VIII van Frankrijk in het kader van de vrede van Montils-lez-Tours overeengekomen was.

Gezien de uitzonderlijke toestand, geschapen door de aanhoudende oorlog, werd dit deel van de stedelijke comptabiliteit naar een specifieke oorlogskas overgeheveld. Deze „rekeningen van de oorlog” vertonen heel wat hiaten zodat het onmogelijk is een volledig beeld te schetsen van de repartitie van de boete, zowel over de verschillende belastingstypes als over de bevolking. De helft, nl. 6097 lb, van de opgelegde boete werd reeds vóór Sint-Jansmis 1493 betaald. Over de andere helft tast men in het duister. Om deze boete te betalen heeft de stadsmagistraat op alle mogelijke fiscale inkomsten beroep ge-

daan, zowel van directe als indirecte aard. Deze worden in het artikel tot in detail besproken. Men deed tevens beroep op een verplichte lening, waarbij men diep de sociale ladder afdaalde en zich niet beperkte tot de rijkste klassen. Als bron benadert deze lening vrij dicht de vermogensbelasting. Het artikel wordt gevolgd door een teksteditie met kritisch apparaat.

16. DE BACKER C., *Een eerste peilen naar de sociaal-ekonomische betekenis van Martin en Jan van Sycleer. Apotekarissen van de St.-Baafs- en de St.-Pietersabdij te Gent in de 14e en 15e eeuw*, in *Farmaceutisch Tijdschrift voor België*, jg. 58, (1981), p. 57-64.

Uit een aantal schaarse gegevens bewaard in het Gentse Rijks- en Stadsarchief wordt de middeleeuwse geschiedenis van de apotekersfamilie Sycleer samengesteld. De familie was van Joods-Lombardische origine. Martin van Sycleer van Pavye wordt reeds vermeld in een document uit 1380. Zijn zoon Jan (of waren er twee apotekarissen met identieke voornamen) was niet alleen betrokken in het bestuur van de nering, maar ook tesorier en schepen van de stad. Beschuldigd van wanbeheer, diende hij in het kader van de Gentse opstand van 1451-1453 tegen Filips de Goede te vluchten naar Brussel. In 1456 echter wordt hij met enkele andere fugitieven, die na de slag van Gavere in de stad waren teruggekeerd, als schepen herkozen. De *Ordonnancie politique nopende het verkopen van medicijnen* van 16 oktober 1465 werd onder zijn medeschependom uitgevaardigd. Deze ordonnantie was een reactie tegen de onbevoegde geneeskunde, omschreef de specifieke rol van de geneesheer en apotekaris, verbood de reclame en stelde de inspectie van de apoteker in. Met kritisch apparaat.

17. DE MESSEMAEKER - DE WILDE G., *De parochiale armenzorg te Gent in de late middeleeuwen*, in *Annalen van de Belgische Vereniging voor Hospitaalgeschiedenis*, jg. XVII, 1980, p. 49-58.

Een onderzoek naar de werking van de H. Geesttafels te Gent in de 15de en 16de eeuw, waarbij de auteur tot het besluit komt dat deze parochiale armenzorg haar doel gemist heeft. De echte armen, nl. de werklozen, bleven verstoken van een regelmatige en zelfs meestal ook van occasionele ondersteuning. Met kritisch apparaat.

18. KLUYSKENS P., *Filips Van Artevelde*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 6, (1982), p. 283-293.

Populariserend verhaal over het leven van Filips Van Artevelde (° 1340 - † 1382).

19. PAIRON E., *De financiën van de Sint-Baafsabdij in de 14e-15e eeuw*, in *HMGOG*, XXXV, (1981), p. 61-79.

In de Benediktijnerabdijen ging men reeds in de 9de eeuw over tot een opsplitsen van de bezittingen van de abdij zodat zowel de abt als de communiteit over een eigen inkomen konden beschikken. In de meeste kloosters kwam men in het begin van de 11de eeuw tot een dienstensysteem, waarbij de monnik die een bepaalde taak moest uitvoeren ook onmiddellijk over inkomsten kon beschikken.

In de St.-Baafsabdij bestonden vóór het begin van de 14de eeuw negen diensten die over eigen inkomsten beschikten. In de eerste helft van de 14de eeuw bevindt de abdij zich op dit gebied in een overgangsstadium. Belangrijke uitgaven die vroeger gescheiden waren, gebeurden nu van uit één kas, onder controle van de abt. Na 1350 ressorteerden schier alle abdijbezittingen onder één bestuur. De rekeningen van deze centrale dienst werden door enkele monniken opgesteld en daarna aan de controle van de abt onderworpen. Het gevaar voor fraude werd aldus sterk verminderd. Deze toestand bleef behouden tot de opheffing van de abdij door Karel V.

Het dienstensysteem in de St.-Baafsabdij kende een eigen ontwikkeling. De auteur bespreekt uitvoerig de aalmoezenie (verplichte armenzorg), de pitancie (voedselaankopen in de vastentijd); wijnpitancies en „pensioenen”, de kosterie, verantwoordelijk voor onderhoud van kerkgebouwen en liturgische benodigdheden; de fermerie of infirmerie; de cantorie welke zorgde voor de liturgische bibliotheek; de centrale dienst (voedselaankoop, schuldenbetaling).

Besluitend wordt gesteld dat de monniken tamelijk hoge geldbedragen ontvingen waarbij een stap werd gezet naar privé-bezit.

Met kritisch apparaat.

20. RYCKAERT M., *Het Goed te Meerlare in Zomergem*, in *Appeltjes van het Meetjesland*, nr. 32, (1981), p. 5-82.

Het Goed te Meerlare, één van de oudste pachthoeven van Zomergem, dagtekent uit de 14de eeuw en behoorde oorspronkelijk toe aan het Sint-Elisabethbegijnhof te Gent. In 1403 werd voor de schepenen van de Keure te Gent de akte verleden waardoor de Infirmerie of het Hospitaal van het Sint-Elisabethbegijnhof te Gent in het bezit kwam van een „behuisd goed” met 17 bunders bijgaande landerijen, weiden en meersen, gelegen in de wijk Meerlare te Zomergem. Geïllustreerd.

21. VAN GOETHEM H., *De Annales Gandenses: auteur en kroniek. Nieuwe elementen*, in *HMGOG*, dl. XXXV, (1981), p. 50-59.

Sinds in 1959 prof. H. Van Werveke een artikel over deze belangrijke kroniek wijdde en betoogde dat geen autograaf voorhanden is, werd niets meer over de *Annales Gandenses* gepubliceerd. In dit artikel wordt nagespeurd wie de auteur van de *Annales Gandenses* kan geweest zijn en wordt het onderzoek naar de kopieën, waaruit we de *Annales Gandenses* kennen, opnieuw opgenomen.

De auteur blijkt een oudere Franciscaan geweest te zijn die in 1308 te Gent verbleef, maar tijdens het schrijven van zijn kroniek naar een andere plaats verhuisde. In ieder geval was hij Vlaams en democratisch gezind, deed gevorderde studies en was nauw betrokken bij de gebeurtenissen van de Guldensporenslag. In de kroniek geeft hij zeer nauwkeurig de feitelijke gegevens weer.

De tekst- en oorspronkelijkheidskritiek leidt naar de vraag naar de autograaf van de *Annales Gandenses*. In ieder geval blijkt de *stemma* zoals deze werd samengesteld door Van Werveke niet helemaal exact te zijn (het manuscript Uffenbach was een andere tekst dan die welke door Hartmann werd uitgegeven). Het staat bovendien niet vast dat de tekst voor de periode 1308-1310 op latere datum werd geschreven. Bovendien werden enkele passussen geïnterpoleerd en dienen gewijzigd te worden.

Moderne tijden

22. *Aflaatsbrief te Gent gegeven. (Inventaire Archéologique - Fiche nr. 103)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 5, (1982), p. 245-246. Bespreking van een aflaatsbrief van 3 januari 1516 (gedrukt bij de Gentse boekdrukker Pieter de Keysere), uitgegeven ten bate van de opbouw van de St.-Pieterskerk te Rome. Geïllustreerd.
23. BAELEN M., *Een vroegere kloosterlinge van het dragen van het ordehabijt vrijgesteld. Gent 1564*, in *Biekerf*, jg. 82, afl. 2, (1962), p. 125-126.

Bespreking van rekwest in de Geheime Raad vanwege Magdalena du Mortier, religieuze in het „Jooris Franckenklooster binnen der stede van Ghent”.

24. COLLUMBIEN H., *Justus Billet, Politiemeester van Gent*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 6, (1982), p. 312-321.

Justus Billet werd in 1592 geboren, huwt in 1633 met Maria d'Inghelbin en vestigt zich als koopman te Gent na omzwervingen in het buitenland. In 1641 wordt hij gouverneur van de Armenkamer. Tussen 1643 en 1667 is hij talrijke malen schepen, ofwel van de Keure, ofwel van Ghedeele. In 1658 wordt hij aangesteld als Politiemeester. Van 1658 tot 1667 noteerde hij zijn werkzaamheden en het administratief gebeuren in twaalf Politieboeken. Deze zijn van uitzonderlijk belang voor de kennis van Gent in de 17de eeuw.

25. DECAVELE J., *Het herstel van het Calvinisme in Vlaanderen in de eerste jaren van de Pacificatie van Gent (1577-1578)*. Overdruk uit: *Brugge in de Geuzentijd. Bijdragen tot de Geschiedenis van de Hervorming te Brugge en in het Brugse Vrije tijdens de 16de eeuw*. Brugge, 1982, p. 9-33.

Tussen november 1577 en juli 1578 deed zich in Vlaanderen op het kerkelijk vlak een revolutionaire ommekeer voor. Hand in hand met de machtsuitbreiding van Gent werd in grote delen van Vlaanderen een Calvinistische kerkorde opgezet. Vele predikanten die tijdens het „Wonderjaar” (1566) in de streek van Gent actief waren geweest, waren opnieuw werkzaam. Vooral onder impuls van Hembyze werd Spaanse overheersing en katholicisme op één lijn geplaatst. De organisatie van kerk en onderwijs te Gent werden door hem aan Datheen toevertrouwd, terwijl Johann Casimir van de Palts in 1578 met zijn soldaten het Calvinisme kwam ondersteunen.

Gent werd op zeer korte tijd een onoverkomelijke hinderpaal voor de politiek van religievrede die door Oranje vanaf juni 1578 werd verdedigd.

26. DECAVELE J., *Het Land van Nevele in de hervormingstijd*, in *Het Land van Nevele*, jg. XII, afl. 4, (1981), p. 147-174.

De gebeurtenissen op het platteland in de Kasselrij van de Oudburg zijn zeer erg met deze van Gent verweven.

27. DE CLERCQ R., *De volkstelling van 1709 in de Oudburg van Gent*, in *De Oost-Oudburg*. Jaarboek XVIII, (1981), p. 3-51.

Als gevolg van een graantelling werd in 1709 een nominatieve volkstelling georganiseerd. Deze wordt door de auteur geplaatst in de politieke context van cultureel, economisch en godsdienstig leven, zowel wat Vlaanderen als de kasselrij van de Oudburg betreft. In het bijzonder wordt dan de Oost-Oudburg bestudeerd in zijn politieke, kerkelijke, economische en demografische aspecten.

Na deze uitvoerige inleiding volgt de volkstelling zelf. Met kritisch apparaat en bijlagen. Geïllustreerd.

28. DE COMMER P., *De brouwindustrie te Gent, 1505-1622*, in *HMGOG*, XXXV, (1981), p. 81-114.

Een kwantitatieve studie over het bier in het 16de-eeuwse Gent. In het begin van de eeuw werden slechts twee soorten bier gebrouwen, *klein bier* en *dubbel bier* of *crabbelaer*. Een nieuw soort *dubbelbier* vond ingang in 1522, nl. *clauwaert*. In 1573 doet de *dubbele clauwaert* zijn intrede in Gent. De vroegere clauwaert noemde men de *enkele clauwaert*. Een andere sterkere biersoort in het laatste kwart van de 16de eeuw is de *dusselaer*. Het feit dat er sterkere bieren op de markt werden gebracht wijst erop dat de bestaande soorten in kwaliteit daalden. De verklaring hiervoor ligt in de stijging van de graanprijzen. Nieuwe soorten bier werden geïntroduceerd tijdens hevige graancrisissen. Reeds in de 15de eeuw werd te Gent *keyt* ingevoerd, vooral uit Nederland afkomstig. Ook uit Doornik, Antoing, Antwerpen, Mechelen werd bier ingevoerd.

De bierprijzen te Gent werden met veel vertraging aan de graanprijzen aangepast en dan nog vaak in ontoereikende mate. Het is duidelijk dat de overheid de prijzen van de biersoorten zo stabiel mogelijk wilde houden, omdat bier levensnoodzakelijk was voor de werkende bevolking.

29. *Gedenkschilderij van de XVIe eeuw. (Inventaire Archéologique - Fiche nr. 64)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 14, nr. 4, (1982), p. 187-191.

Bespreking van het gedenkschilderij dat zich in 1898 in de Sint-Niklaaskerk te Gent bevond en dat Olivier van Minjau en Amelberge Slange voorstelde met hun eenendertig kinderen. In een naschrift wordt gesteld dat deze familie niet overleed aan de zweetziekte in 1526, maar aan een soort pestziekte in 1536. Geïllustreerd.

30. *Handschrift van de memoires van Marcus van Vaernewyck (Inventaire Archéologique - Fiche nr. 409)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 3, (1982), p. 139-141.

Vertaling van een fiche opgesteld door Paul Berghmans op 12 november 1906 over de memoires van Marcus van Vaernewyck (Gent, 1518-1569). Deze vormen één van de interessantste Nederlandse bronnen voor de geschiedenis van de godsdienststroeubelen in de Nederlanden in de 16de eeuw, meer in het bijzonder voor de jaren 1566-1568. In 1566 was hij stapelheer en had hij zijn bureau in het Tolhuisje op de Graslei.

31. HUYS P., *Een Gents register der vagebonden (ca. 1680-1725). Lijst van de uitgewezen Westvlamingen*, in *Biekorf*, jg. 82, afl. 2, (1982), p. 148-157.

Het betreft een lijst van 111 vagebonden van Westvlaamse herkomst die door de Gentse magistratuur tussen 1682 en 1716 werden uitgewezen. Met kritisch apparaat.

32. MORTIER M., *Een „ghereformeerde” prognosticatie. Gent 1583*, in *Biekorf*, jg. 82, afl. 1, (1982), p. 40-45.

Deze prognosticatie of toekomstvoorspelling houdt een verdediging van de protestantse stellingen in. Ze bestaat uit een aaneenschakeling van citaten uit het Oude en het Nieuwe Testament en geeft richtlijnen over hoe de maatschappij en het persoonlijk leven moesten worden ingericht. Ze werd in 1583 gedrukt bij de Gentse drukker Gaultier Manilius (1574-1626). Met beknopte bibliografie.

33. PIETERS E., *Het pastoraal beleid van Antoon Triest. 5de Bisschop van Brugge (1616-1620)*, in *Het Land van Beveren*, jg. XXV, 1982, nr. 3, p. 55-71.

Antoon Triest, die in 1622 bezit zou nemen van de Gentse bisschopszetel, was van 1616 tot 1620 ook bisschop van Brugge. Er wordt dieper ingegaan op de bisschoppelijke investituur, op de verhouding tot het Brugse Vrije en het stadsmagistraat, op de visitatie van het bisdom, de verering voor Karel Borromaeus, de relatie van de bisschop met de clerus en met de lekengemeenschap. Met kritisch apparaat.

34. ROETS A.-M., *Misdaad en straf te Gent in de 18de eeuw*, in *Spiegel Historiae*, jg. 17, nr. 10, (1982), p. 528-533.

In dit artikel wordt nagegaan welke straffen te Gent in de 18de eeuw werden uitgesproken, welke evolutie in het bestraffingssysteem plaatsvond en in welk maatschappelijk kader deze wijzigingen te plaats zijn. Meer bepaald worden aan een onderzoek onderworpen: de diverse misdrijfgroepen; de evolutie van de criminaliteit; de repressie die gericht was op bepaalde misdrijfgroepen; de verschillende soorten straffen; de oprichting van een provinciaal correctiehuis in 1773 en de functie van de repressie. In de 18de eeuw constateert men een wijziging in veroordeling en bestraffing. De vervanging van geseling en verbanning door het opsluiten in een tuchthuis vanaf 1750 en vooral na 1770 was te Gent onderdeel van een nieuwe politiek, die erop gericht was de lagere klassen aan het nieuwe fabrieksleven „aan te passen”. De oprichting van een correctiehuis leidde tot arbeidsregulering. De Gentse overheid trad streng op tegen diegenen die een 'ongeregeld' leven leidden en poogde hen door heropvoeding een nieuwe arbeidsethos bij te brengen. Geïllustreerd.

35. SCHEERDER J., *Schoolmeesters en schoolmeesteressen te Gent tijdens het wonderjaar (1566-1567)*, in *HMGOG*, XXXV, (1981), p. 115-128.

Begin 1567 waren er te Gent een veertigtal scholen waarvan de ligging soms zeer nauwkeurig bekend is. Naast armenscholen, naast internaten voor „eerlicke lieden” waren er minimum twaalf „Latijnsche scholen”, en twee „Waalse scholen”. Er waren meer dan vijftig met name bekende schoolmeesters, waarvan er slechts vijf in de matrikels van de Leuvense Universiteit voorkomen. Zeker elf schoolmeesters kregen in 1566-67 van de stadsmagistraat verbod nog langer les te geven omdat zij hun leerlingen psalmen leerden zingen of naar de Calvinistische predicatie leidden. Toch kan slechts van een drietal leraars met zekerheid gezegd worden dat ze tot de hervormden behoorden, o.m. Christiaan de Rijcke, die op 11 september 1566 zijn leerlingen meenam naar de predicatie „op den Driesch” achter de Karthuizers te Rooigem. De stadsmagistraat verzocht hem een lijst te maken van de vijftentwintig leerlingen die door hem naar de predicatie geleid waren. Begin 1567 werden, na bevel van de regentes om strenger op te treden, alle schoolmeesters en schoolmeesteressen, waarvan de lijst bewaard is gebleven, door de magistraat ontboden

en werd hen het bevel gegeven geen verboden boeken noch Calvinistische catechismus in hun onderwijs te gebruiken. Op basis van de bewaarde lijsten van leerlingen en onderwijzers wordt door de auteur de situering van de scholen en worden ook de schooltypes onderzocht.

36. VAN DEN KERKHOVE A., *Een Gentse herinnering aan een beroemde Franse steensnijder. (Curiosa in het Bijlokeuseum)*, in *Toerisme in Oost-Vlaanderen*, jg. 31, nr. 1, (1982), p. 14-16.

Vóór 1900 was de aanwezigheid van stenen in de blaas een frequent voorkomende ziekte. De operatieve behandeling van blaasstenen gebeurde tot in de 19de eeuw via het perineum. Een ingreep die zeer snel kon gebeuren. In de tweede helft van de 18de eeuw introduceerde Jean Baseilhac, beter bekend onder de naam Frère Côme, het zogenaamde „lithotome caché”. Dit instrument bestaat uit een mes, gevat in een huls, dat, na een zeer kleine snede in het perineum in de blaas wordt gebracht, waarna het mes uit de hals wordt gedrukt en daardoor de snede vergroot wordt ten einde de steen makkelijk te kunnen verwijderen. Van deze Jean Baseilhac wordt in het Bijlokeuseum te Gent een marmeren beeltenis bewaard. Deze marmeren medaillon zit gevat in een fragment van een eikehouten trapaanzet in Lodewijk XVI-stijl. Geïllustreerd.

37. VAN WESEMAEL M., *Over de Augustijneromwegang van 1698*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 2, (1982), p. 61-63.

De paters Augustijnen kwamen zich in 1295 in Gent vestigen. Een diefstal van een ciborie met hosties en de miraculeuze vondst ervan in 1354 zouden aan het begin staan van jaarlijkse en tienjaarlijkse processies en de oprichting van een Heilige Bloedkapel (welke in 1799 werd gesloopt) op Ekkergem. Deze processies worden beschreven in een drukwerkje dat in 1687 verscheen onder de titel *Kortbondigh verhael (van het H. Bloet) van Mirakel, (Waer af de Solemnele Ghedachtenisse ghe/houden wordt bij d'Eerw. PP Augustijnen) tot Ghendt...*, enz. Geïllustreerd door een gravure van C. Onghena.

Hedendaagse tijd

38. DE HERDT R. e.a., *Mondelinge Geschiedenis. Colloquium 17 januari 1981. Handelingen. (Stad Gent - Dienst voor Culturele Zaken - Museum voor Industriële Archeologie en Textiel)*, Gent, 1982.

Tot vóór de sterk opgemerkte tentoonstelling *Hun werk, hun leven. Getuigenissen uit de Gentse textielwereld 1900-1950* was de mondelinge geschiedenis als discipline in Vlaanderen vrijwel onbekend. In deze *Handelingen* werden een tweetal bijdragen opgenomen die ook voor Gent belangrijk zijn, nl. *Getuigenissen uit de Gentse textiel-*

wereld. Een konkrete toepassing van Oral History in Vlaanderen door B. DE GRAEVE. Deze auteur bespreekt haar manier van werken bij het afnemen van interviews, geeft een beeld van de afkomst en het onderwijsniveau van de Gentse informanten, bespreekt beroepskeuze en mobiliteit en het maatschappelijk bewustzijn van de Gentse textielarbeider. R. DE HERDT heeft het over *Het belang van de mondelinge geschiedenis voor de musea*, met voorbeelden uit het Gentse.

39. DEPREZ A., E.C. COPPENS, C. D'HONDT en R. SEYS, *Facetten van de Paul Fredericq-studie I*, in *Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. 41, (1982), p. 65-75.

Beschrijving van de nalatenschap van Paul Fredericq (Gent, 1850 - Gent, 1920), hoogleraar aan de Gentse universiteit. Gegevens over deze Vlaamse voorvechter.

40. ID., *Facetten van de Paul Fredericq-studie II*, in *Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. 41, (1982), p. 129-149.

41. DESPRETZ A., *Het huisgeld van de Gentse S.M. Vooruit Nr. 1*, Gent, 1982, 136 blz.

De coöperatief „Vooruit” werd in 1880 gesticht na afscheuring van de coöperatief „De Vrije Bakkers”. Naast de broodverkoop startte men in 1882 ook met de verkoop van koffie en werd de basis gelegd van de latere kruidenierswinkel. Voor het kopen van brood werden broodkaarten gebruikt. Vanaf 1887 startte „Vooruit” zijn kolenhandel en kwamen de kolenkaarten in voege. Een belangrijk betalingsmiddel was een huismunt, het deelgeld of „den deel”. Verder waren er getrouwheidspremiekaarten, ristornozegels, premiebons, bouwstenen en kapitaal aandelen, buffetpenningen.

De auteur geeft telkens een uitgebreide technische beschrijving van het materiaal, maar vooral ook ontstaans- en wordingsgeschiedenis. Er wordt tevens aandacht besteed aan de broodkaarten van twee coöperatieven, die achteraf tot „Vooruit” zijn toegetreden, het Aalsterse „Hand aan hand” en „Voor ons recht” uit Deinze. Rijk geïllustreerd.

42. HAAGEN W., *Proto-industrialisering en industrialisering van de linnennijverheid te Gent*, in *Spiegel Historiae*, jg. 17, nr. 9, (1982), p. 456-462.

De industriële revolutie wordt hier gezien als een fase in een zeer langzaam lopend veranderingsproces. Men gaat er vanuit dat de Gentse regio, die geïndustrialiseerd werd gedurende de eerste helft van de 19de eeuw, een voorafgaande ontwikkelingsperiode als landelijk productiecentrum heeft doorgemaakt. De proto-industrie schiep de voor-

waarden om een industrialisatie doorgang te doen vinden: ontwikkeling van een demografisch potentieel, van een commerciële landbouwrealisatie van afzetmarkten, kapitaalaccumulatie. Het proto-industrieel produktiesysteem op het Gentse platteland begon, wat betreft de linnennijverheid, zich te ontwikkelen vanaf het einde van de 14de eeuw. Gedurende de 17de en 18de eeuw kende men een grote bloei van de Gentse linnenmarkt. De stad vervulde een handelsfunctie voor het landelijk proto-industrieel produktiesysteem.

Na 1830 ziet men de ondergang van de proto-industriële spinnijverheid maar niet van de landelijke weefnijverheid, die nog een enigszins bloeiend bestaan zou kennen tot na 1880. Reeds in het begin van de 19de eeuw werden in Gent de eerste pogingen tot mechanisering van het vlasspinnen ondernomen. Ze dienen gezien te worden in een streven om meer te produceren tegen lagere kosten, daar waar de nadelen van het proto-industrieel systeem steeds meer aan het licht kwamen. Toch kende ze door haar onvoldoende produktiviteit geen echte doorbraak en tot 1838 bleven de mechanische vlasspinnerijen in een proefstadium. Eerst in 1838 werd te Gent door de oprichting van de vlasspinnerijen La Lys en La Linière Gantoise de beslissende stap gezet naar de industrialisering van deze sektor. De sociale omstandigheden en woonomstandigheden van de proto-industriële arbeiders waren uitermate slecht. Geïllustreerd.

43. HOSTE L., *Over de Gentse „Garde Civiek”*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 3, 1982, p. 112-124.

De garde-civiek wordt gezien als een voortzetting van de sinds eeuwen bestaande schuttersgilden. Vanaf 1848 trachtte de Belgische regering de burgerwacht te reorganiseren en op een militaire wijze te drillen. Te Gent ontstond een burgerwachtruiterij (de cavalerieje of de garde-civiek te pèrde), een artilleriebatterij (de kanonboeren) en compagnie karabiniers (chasseurs-éclaireurs, in het Gents „chaskens” genoemd). De leden van de burgerwacht stonden meestal zelf in voor hun uitrusting en uniform. Tegen de eeuwwisseling was de oorspronkelijke functie van de burgerwacht volledig verwaterd. Het korps werd enkel nog in stand gehouden als een folkloristische traditie. Geïllustreerd.

44. KLUYSKENS P., *Charles de Kerchove de Denterghem*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 3, (1982), p. 130-138.

In 1854 leden de Belgische liberalen, sinds 1846 in een politieke partij georganiseerd, te Gent een gevoelige verkiezingsnederlaag. Men begon toen onmiddellijk de volgende verkiezingen van 1857 voor te bereiden. De overwinning in dat jaar was grotendeels het werk van Karel de Kerchove, de zoon van de in 1854 door het kiezerskorps aan wal gezette burgemeester (graaf Constant de Kerchove de Denterghem). Karel (Gent, 1819 - Gent, 1882) behaalde aan

de Gentse universiteit het diploma van ingenieur van bruggen en wegen. In 1849 deed hij zijn intrede in de politiek. In 1857 werd hij voorzitter van de Liberale Grondwettelijke Vereniging, gemeenteraadslid en burgemeester van de Stad Gent. In 1863 deed hij zijn intrede in de Kamer, enkele jaren nadien in de Senaat. Toch is het vooral als burgemeester dat hij het meest bekendheid heeft verworven. Twee gebeurtenissen kan men in zijn loopbaan moeilijk over het hoofd zien: de staking van de Gentse wevers in 1859 en de zinloze verdrijving van de begijntjes uit het Oud Begijnhof van St.-Elisabeth in 1874. In 1899 werd voor hem een monument opgericht aan de ingang van het Citadelpark, een werk van Leroy en Marchand. Geïllustreerd.

45. REYNEBEAU M., *De Gentse Universiteit als catalysator in het politieke groeiproces (1846-1870)*, (*Uit het Verleden van de R.U.G. Redactie: K. DE CLERCK. Nr. 10*), Gent, 1979, 100 blz.

In dit boekje wordt nagegaan welke rol bepaalde professoren en studenten vervulden in het politieke gebeuren van de stad Gent tijdens de periode 1846-1870. In 1846 werd aan de Gentse universiteit een „denkgroep” gesticht rond de figuur van prof. François Huet, waarin allerlei politieke, sociale en filosofische problemen van discussie waren. De auteur ziet de vorming van deze club als één van de kristallisatiepunten van de progressieve stromingen die rond 1848 de kop opstaken, waarmee terzelfdertijd een reeks fundamentele veranderingen in het politieke leven van start gingen. Eén ervan was de kiesrechtuitbreiding tot de lagere burgerij. De politieke oriëntering van deze sociale groep, en de hele politieke ontwikkeling die ermee gepaard gaat, vindt een eerste eindpunt rond 1870.

In het eerste hoofdstuk wordt de aandacht toegespitst op de zgn. „Société Huet”; in het tweede wordt de rol van sommige leden van de universitaire gemeenschap in een welbepaald politiek proces belicht, meer bepaald de teloorgang van het zgn. „unionisme”; het derde hoofdstuk behandelt de studentenorganisatie „t Zal wel Gaan”; in het laatste hoofdstuk wordt nagegaan hoe twee professoren, Gustave Callier (schepen van onderwijs van 1858 tot 1863) en François Laurent (gemeenteraadslid 1863-1872) optraden als schepen en als gemeenteraadslid van de stad Gent. Deze laatste was vooral begaan met het arbeidersprobleem, hetwelk hij benaderde vanuit een vrijzinnig standpunt. Hij nam verschillende initiatieven om de arbeiders te „verzedelijken” via een verbetering van de materiële welstand welke de arbeiders konden bekomen door sparen.

Met kritisch apparaat en bibliografie.

46. REYNEBEAU M., *Het Vlaemsch Verbond als politiek experiment (Gent, 1861-1862)*, Overdruk uit *BMGN*, jg. 96, afl. 3 (1981), p. 491-508.

In de jaren 1850 en 1860 werden enkele pogingen ondernomen om het strakke bipartisme, meer bepaald de katholieke en de liberale partij, van de Belgische 19de eeuwse politiek te doorbreken. In verschillende Gentse middens werd in 1861 gepleit voor de vorming van een brede, onafhankelijke en radicale Vlaamse politieke formatie. *Het Vlaemsch Verbond* zou een exponent zijn van de opeenstapeling van het ongenoegen, o.m. veroorzaakt door de stugge houding en de onwil van de regering tegenover de eisen van de arbeidersgroepering en flaminganten. Op 5 april 1861 verscheen een oproep in het Gentse volksweekblad 'Het Zondagsblad', eigendom van de liberaal geïntereerde flamingant en democraat Constant Leirens om een „Vlaemsch Verbond” op te richten, waarbij de Vlaamsgezinde verenigingen en persorganen zonder onderscheid van politieke overtuiging zouden kunnen aansluiten. Het nieuw tijdschrift *Het Vlaemsch Verbond*, waarvan het eerste nummer verscheen op 13 mei 1861, steunde het Verbond waarbij spoedig talrijke verenigingen aansloten. In Gent bestond er bijna dadelijk een splitsing in een groep Leirens-Vuylsteke en een groep Snellaert, die respectievelijk een „Algemeene Afdeling van het Vlaemsch Verbond” en een „Hoofd-Afdeling van het Vlaemsch Verbond” oprichtten. Het aandeel van arbeiders en vertegenwoordigers van de geringe middenstand in dit laatste was opvallend. Beide afdelingen zouden tot in 1864 blijven bestaan, als exponenten van respectievelijk een liberale en een niet-partijgebonden Vlaamse werking. Met de oorspronkelijke idee van een Vlaemsch Verbond hadden ze evenwel niets meer te maken.

47. SIMON H., *De verfransing van het stedelijk lager onderwijs te Gent, Wetenschappelijke Tijdingen*, 39, (1980), p. 153-165.
48. STEELS M., *De volkstelling in 1880*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 6, (1982), p. 294-295.

Onderzoek van de gegevens van de volkstelling van 1880 te Gent en vergelijking met de gegevens van de telling van 1866. Gent telde in 1820 131.431 inwoners en er stonden 28.586 huizen waarvan 2.257 onbewoond. In de 697 beluiken stonden er 7.404 woningen met 29.181 inwoners.

49. VAN AERDE R., *Kozakken te Gent - De geschiedenis van Peetje Kozak*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 6, (1982), p. 296-309.

De bevrijding van Gent in 1814 van de Fransen door de bondgenoten en het logies van de kozakken in Gent, op basis van het dagboek van de stadsbibliothecaris J.F. de LAVAL. De aandacht

gaat vooral naar de tachtigjarige aanvoerder-eigenaar van het Donkozakkenregiment, kolonel Bygaloff, door de Gentenaars Peetje Kozak genoemd. Met voetnoten en bibliografie. Geïllustreerd.

50. VERSCHAEREN J., *De afkomst van Julius Vuylsteke. Familiale, sociale en financieel-economische factoren in het leven van een militante liberale flamingant*, in *Wetenschappelijke Tydinghen*, jg. 40, (1981), p. 210-222.

Julius Vuylsteke (volgens de geboorteakt Julius Petrus Devisscher) was de onwettige zoon (1836-1903) van een eenvoudige huiswerkster. Julius werd gewettigd bij het huwelijk van de moeder met Jourdan Maxime Vuylsteke te Gent op 23 april 1851. Hij had een leidende rol in het vlaamsgezinde liberalisme van de tweede helft van de 19de eeuw en was een bezieler van het Willemsfonds.

51. ID., *De flamingant Vuylsteke aan de universiteit (1853-1859)*, in *Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. 41, (1982), p. 165-180.
52. ID., *Hoe Julius Vuylsteke flamingant werd. De stichting van „t Zal wel gaan”*, in *Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. 41, (1982), p. 15-27.

Het leven van Julius Vuylsteke als Gents atheneumstudent ; de stichting van 't Zal wel gaan in 1852. Met kritisch apparaat.

Gebouwen, monumenten, stadsbeeld

53. BAILLIEUL B. en C. STEVENS, *Ontstaan en ontwikkeling van de Gentse tuinbouw*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, (1982), nr. 5, p. 247-252.

Vanaf de eerste jaren van de 17de eeuw werden op de buitenverblijven van de Gentse aristocratie tuinen aangelegd. De mooie tuin van bisschop Triest uit 1624, ons bekend door een waterverftekening uit 1831, is hiervan een duidelijk voorbeeld. De hofbouwliedhebbers verenigden zich in 1648 in een Sint-Dorothea-genootschap. Tot in de 19de eeuw kwamen de Gentse bloemenkwekers bijeen in de herbergen rond de Coupure. Frascati was één van de belangrijkste stamlokalen. Bloemenkweker Frans Van Cassel slaagde erin zijn collega's te overtuigen tentoonstellingen en wedstrijden te houden. Hiervoor werd een nieuwe vereniging opgericht, nl. de „Société d'Agriculture et de Botanique”, welke op 6 februari 1809 haar eerste tentoonstelling in de herberg Frascati opstelde. Hier werd de basis gelegd van de beroemde Gentse Floraliën.

54. BAILLIEUL B., *Het Toreken op de Vrijdagmarkt, opnieuw een vertrouwd beeld in het Gentse stadsleven*, in *Toerisme in Oost-Vlaanderen*, jg. 31, nr. 3, (1982), p. 57-62.

Overzicht van de geschiedenis en restauratie van het in 1450 opgerichte Toreken aan de Vrijdagmarkt.

55. BAILLIEUL B., G. VAN DER LINDEN en H. VAN DEN BOSCHE, *Het Citadelpark in Gent*, in *Monumenten en Landschappen*, jg. 2, nr. 1, (1982), p. 42-45.

Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw begon het Gentse stadsbestuur de noodzaak aan openbaar groen in te zien, vooral vanuit milieu-hygiënisch oogpunt. In 1870 kon de stad de citadel aankopen. In 1874 werd het urbanisatieplan, opgemaakt door J. Hoffman, goedgekeurd: 26 ha kregen de bestemming van openbaar park en lanen. Hubert Van Hulle ontwierp een kruidentuin met serres en wandelpark. Eerst in 1890, zeven jaar na Van Hulle's dood, was de parkaanleg voltooid. Reeds in 1884 was het park in zuidwestelijke richting met 6 ha uitgebreid. In 1885 bouwde Beert-Campens de muziekkiosk naar een ontwerp van architect Charles van Rijsselberghe.

In 1892 kreeg Moerman de opdracht een nieuw voorstel te doen op basis van de gegevens van de Franse landschapsarchitect Edward André en de Brusselaar Fuchs. Tussen 1900 en 1904 verscheen het Museum voor Schone Kunsten op de plaats waar voordien de openluchtconcerten waren gepland. Met het oog op de Wereldtentoonstelling van 1913 werd de vroegere citadel gesloopt. De Stad liet er het Feesten Floraliënpaleis bouwen, hetwelk na Wereldoorlog I werd vergroot. In 1930 werd de rozentuin heraangelegd en in 1940 een openluchttheater gebouwd. Geïllustreerd. Met bibliografie.

56. BEKÉ M.M., 1982: 550 jaar „Aanbidding van het Lam Gods' te Gent. 1913: De Inbuldiging van het Monument van de Gebroeders Van Eyck, in *G.O.V. Heraut*, jg. 17, nr. 3, (1982), p. 28-36.

Het ontstaan van het monument en gegevens over de kunstenaarvakman Georges Leopold Verbanck.

57. BOGAERT C., K. LANCLUS en G. DESEYN, *Van winkelen en puien*, in *Monumenten en Landschappen*, jg. 2, nr. 1, (1982), p. 12-41.

Het fenomeen van de Gentse winkel in zijn historische evolutie, in het bijzonder na de opkomst van de massaproductie: van buurtwinkels tot speciaalzaken en „huizen van vertrouwen”. Naast de individuele winkel ontstond in de 19de eeuw ook de winkelgalerij met te Gent bijvoorbeeld de „Vanderdoncktdoorgang” uit 1847. De eerste warenhuizen in Gent verschenen in de jaren 1880, met o.m. Grand

Bazar als oudste voorbeeld. Als reactie tegen de handelspraktijken van de burgerij ontstonden in het laatste kwart van de 19de eeuw coöperatieve winkerverenigingen. Te vermelden is de „Samenwerkende Maatschappij Vooruit”, opgericht in 1881. Het artikel heeft ook aandacht voor ligging en verspreiding.

58. CELIS M. en H. VAN DEN BOSSCHE, *De redactie- en drukkerijgebouwen van 'Vooruit' en 'Le Peuple' (architecten Fernand en Maxime Brunfaut). Twee merkwaardige realisaties uit de dertiger jaren te Gent en te Brussel*, in *Monumenten en Landschappen*, jg. 1, nr. 5, (1982), p. 8-23.

In 1931 werd de nieuwe drukkerij in de St.-Pietersnieuwstraat te Gent en de redactie bureaus voor het socialistische dagblad 'Vooruit' dat in 1884 werd gesticht, plechtig ingehuldigd. Ontwerper ervan was Fernand Brunfaut. Het meubilair werd ontworpen door Maxime Brunfaut en Charles van Beerlere uit Gent, die ook de uitvoering ervan verzorgde.

De auteurs geven een uitvoerige beschrijving van het gebouw, van de binnenaankleding en van het meubilair in de directiekamer. Rijk geïllustreerd.

59. DECAVELE J., *De Gentse beluiken*, in *Toerisme in Oost-Vlaanderen*, jg. 31, nr. 2, (1982), p. 29-38.

In 1977 gaf het Gentse stadsbestuur de opdracht aan de WIARUG een studie te maken over de Gentse beluiken. Grotendeels op basis van dit *Onderzoek naar de Gentse beluiken: bouwfysische, sociologische, historische en kunsthistorische evaluatie* (1978) wordt een beeld van het huidige en vroegere beluikenbestand opgehangen. Geïllustreerd.

60. DE BUCK A., *Belfort - Lakenhalle - Mammelokker, (Ken uw stad)*, in *Sodiganda*, Gent, 1982, jg. 8, nr. 3, p. 4-5.

61. DE RIDDER J.H.A., *Een onbekend Sint-Pietersplein*, in *HMGOG*, dl. XXXV, (1981), p. 129-138.

Deze stedenbouwkundige en architecturale historiek van het Gentse Sint-Pietersplein, met zijn 18.700 m² het grootste plein van Gent, vangt aan in de middeleeuwen. Toen werd er reeds (tot 1810) geregeld de kloostermarkt of rommelmarkt gehouden. In 1799 werd de vroegere parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw in het noordoosten gesloopt, zodat het plein een erg verwaarloosd uitzicht kreeg. Dit werd nog erger, nadat in 1811 aan de zuid- en zuidwestkant de residentie van de abt en de proosdij van de vroegere Sint-Pietersabdij werd afgebroken.

Uit die periode, vermoedelijk de eerste helft van 1810 dateert een schetsmatige, maar toch nauwkeurig gekoncipieerde tekening van

Pieter Jozef Jakob Tiberghien (1755-1810). Deze schets van deze edelsmid, architect en boekillustrator is te vinden onder een vijfhonderdtal tekeningen van zijn hand in de Gentse Universiteitsbibliotheek. P.J. Goetghebuer (1788-1866) maakte er achteraf een gekommentarieerde kopie van. Tiberghien had op het Sint-Pietersplein een praktisch oefenveld voor het leger van keizer Napoleon ontworpen, geflankeerd door een kunstmatig opgeworpen heuvel met ruitersstandbeeld, een zegezuil en een soort klassieke tempel. De plannen van Tiberghien werden nooit uitgevoerd.

Het huidige plein werd ontworpen (in 1847) door architect Charles Le Clerc-Restiaux in sobere neo-klassieke stijl, op vraag van schepen De Pauw. Het kwam samen met het pleintje in de Sint-Amandsstraat klaar in 1851. Dezelfde architect richtte terzelfdertijd een modelbeluik op van honderd arbeidershuisjes, nl. het De Vreese-beluik, dat in 1935 zou gesloopt worden. Geïllustreerd.

62. DUBOIS M. en L. DAENENS, *'Ter Vaart'. Een cottage van Paul Hankar in de Gentse haven, in Monumenten en Landschappen*, jg. 1, nr. 4, 1982, p. 50-57.

Interessant artikel over een cottage in Art Nouveau-stijl aan de oever van het zeekanaal naar Terneuzen in Wondelgem. Deze cottage werd in 1897 gebouwd in opdracht van de Gentse textielabrikant en kunstschilder Georges Buysse (1864-1916) en ontworpen door architect Paul Hankar (1859-1901). Geïllustreerd.

63. EVERAERT G., *De Grote Steur - Groentenmarkt 16, in Stadsarcheologie*, jg. 6, (1982), nr. 2, p. 37-44.

Historiek en restauratiebespreking van een gebouw, waarvan de restauratie betoelaagd werd door het Gentse stadsbestuur in het kader van het voorschrift op de subsidiëring van restauratiewerken aan niet-beschermde merkwaardige huizen.

Dit huis was in het begin van de 15de eeuw bewoond door Jacob de Ketelboetere, de vleeschhouwer-visverkoper die in 1448 schenker was van de muurschildering in de kapel van het Groot Vleeshuis. De oorspronkelijke houten gevel werd in 1663 met stadstussenkomst in steen herbouwd. In 1884 werd de „Grooten Steur” voor het eerst gerestaureerd. Een tweede maal werd het gebouw gerestaureerd in 1981. Geïllustreerd.

64. HUYS P., *De huizen rond de Sint-Niklaaskerk te Gent, in Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 2, (1982), p. 89-98. Geïllustreerd.

In 1722-23 werden aan de westgevel van de Gentse Sint-Niklaaskerk een drietal woningen gebouwd. In 1728 stonden er reeds huisjes tegen de noordzijde van de benedenkerk (kant Klein-Turkije); later in 1789 werden eveneens tegen de noordbeuk negen nieuwe huisjes aan-

gebouwd. Het is niet precies bekend wanneer de huizen tegen de zuidgevel werden opgericht. Vooral aan de hand van de ikonografie wordt de evolutie van deze huisjes ontleed. Met bibliografie. Geïllustreerd.

65. ID., *Over molens en windrecht*, in *Het Land van Aalst*, jg. XXXIV, nr. 4, (1982), p. 267-268.

Overzicht van molens in het Land van Aalst opgericht op gronden van de Gentse St.-Pietersabdij tussen 1156 en 1778 en waarvoor cijns diende betaald te worden.

66. LALEMAN M.C., *Het eerste neogotisch gebouw in Gent: een theehuisje aan de Leie*, in *Uit velerlei eeuwen. Historische en kunsthistorische bijdragen. Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen. Bijdragen. Nieuwe Reeks*. Nr. 18, Gent, 1982, p. 197-209.

Bespreking van een theehuisje in 1821 ontworpen door bouwmeester Jean-Baptiste van de Cappelle. Deze bespreking geeft de auteur de gelegenheid ook enkele andere paviljoentjes te bespreken. Geïllustreerd.

67. LEVIS E., *De Lieve, van zeekanaal tot verloederde sloot. Of toch niet?* in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 4, (1982), p. 203-210.

Historische schets over deze in de middeleeuwen belangrijke verbinding tussen Gent en Damme. Geïllustreerd.

68. *Het paleis van de Koninklijke Vlaamse Academie. (Inventaire Archéologique - Fiche Nr. 410)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 2, (1982), p. 84-88.

Vertaling van de fiche die in 1906 door P. CLAEYS werd gepubliceerd over het in 1746 door David 't Kindt ontworpen hotel in de Koningstraat. Geïllustreerd.

69. *Rijwoningen te Gent 1880-1890*, Gent, 1982, 16 blz.
Catalogus van tentoonstelling samengesteld door het Documentatiecentrum van het Hoger Architectuurinstituut Sint-Lucas Gent.

Bespreking van rijwoningen van de architecten: Beert-Campens (1898); J. Rooms (1906); Valentin Vaerwijck (1913); Albert Van Huffel (1925); Emile De Nil (1926); Gaston Eysselinck (1930); Jules Lippens (1931); Baro (1968); Jo Raman - Fritz Schaffrath (1973).

Met een lijst van de belangrijkste rijwoningen in het Gentse (1880-1980). Met bibliografie. Geïllustreerd.

70. VAN CLEVEN J., *Prinsenhof 27 - Atelier Bethune*, in *Stadsarcheologie*, jg. 6, (1982), nr. 1, p. 34-47.

J.B. Bethune (1821-1894) was de bekende voorman van de neogotiek in onze gewesten. In 1858 komt hij zich vestigen in het Prinsenhof te Gent. Het herenhuis op nr. 27 komt nog steeds in grote trekken voor zoals Bethune het moet gekend hebben. Interessant is vooral het neogotisch atelier met sobere muurversiering en glasramen in neogotische stijl. Dit atelier werd waarschijnlijk in 1858 gebouwd, de glasramen dateren mogelijk van 1881 en zouden van de hand kunnen zijn van Arthur Verhaegen. Met kritisch apparaat. Geïllustreerd.

71. VANDENHOUTE J., *Het Toreken, gildenhuis van de Huidevetters. Vrijdagmarkt 34-35. Een voorbeeld van zorgvuldige restauratie*, in *Monumenten en Landschappen*, jg. 1, nr. 1, (1981), p. 6-11.

Op een erf aan de Vrijdagmarkt dat in 1422 door de huidevetters werd gekocht en dat tevoren was gebruikt door de lammerwerkers en de grauwwerkers, werd omstreeks 1450 begonnen met de bouw van het Toreken. De verwezenlijking ervan bracht de Huidevetters zelfs in financiële moeilijkheden, zodat de uitkijktoren eerst in 1483 met een houten spits werd afgedekt. Behalve vergaderingen voor het ambacht werden er ook politieke vergaderingen en banketten gehouden. Aan het Huidevettershuis hing ook de marktklok, overgenomen van de oude Lammerwerkershal. Ook de lijnwaadring werd naar het Toreken overgebracht, zodat het slecht vervaardigde linnen hier van stadswege aan de kaak werd gesteld. In 1540 werd het gebouw door particulieren ingenomen. In 1883 werd het Toreken door het stadsbestuur gekocht. De restauratieplannen van architect J. De Waele, die eveneens de verbouwingen aan het Gravensteen zou uitvoeren, werden niet gerealiseerd. Eerst in 1962 werd aan prof. J. Van den Bogaerde opdracht gegeven een restauratieontwerp op te maken. Deze restauratie kwam vooral de vijf laatste jaren in de belangstelling te staan door het gebruik van enkele nieuwe procédés zoals het gebruik van wortelpalen en ook wat betreft het inbrengen van betonnen vloeren. Geïllustreerd.

72. VAN SEVEREN G., *Een en ander over Valentin Vaerwyck en de jongste geschiedenis van het Belfort*, in *Toerisme in Oost-Vlaanderen*, jg. 31, nr. 4, (1982), p. 85-92.

Industriële Archeologie, Scriptophilie

73. BOONE E., *Het circus van Gent*, in *Gentse Vereniging voor Scriptophilie, Berichtenblad*, jg. 1, nr. 4, (1982), p. 3-4.

De *Société du Nouveau Cirque* werd gesticht in 1894. Na de brand van 12 december 1920 bleef enkel de voorgevel overeind. Architect

J.P. Ledoux plande in 1923 op die plaats een theater dat kon omgevormd worden tot cirkus en plaats bood aan 3.400 mensen. De laatste voorstelling werd in 1944 gehouden. Geïllustreerd.

74. ID., *Inventaris van de oudste spoorwegeffekten: België in Gentse Vereniging voor Scriptophilie. Berichtenblad*, jg. 1, nr. 1, (1982), p. 15-18 en jg. 1, nr. 3 (1982), p. 19.

Met enkele gegevens over de *Compagnie du chemin de fer d'Anvers à Gand*, gesticht op 31 maart 1845; over de *Société du chemin de fer de Gand à Terneuzen* (1864) en de *Chemin de fer International de Malines à Terneuzen*.

75. DE HERDT R., *Textieltijdstabel, (Stadsbestuur Gent - Dienst voor Culturele Zaken. Museum voor Industriële Archeologie en Textiel)*, Gent, 1982, 16 blz.

Geïllustreerde textieltijdstabel uitgegeven ter gelegenheid van de deelname van het Museum voor Industriële Archeologie en Textiel aan de vakbeurs Textirama in februari 1982.

In dit chronologisch overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen op textielgebied in West-Europa worden de gegevens uit Vlaanderen en Gent extra belicht.

76. DE MEYER N.J., *De Minardschouwburg N.V. te Gent. Walpoortstraat*, in *Gentse Vereniging voor Scriptophilie*, jg. 1, nr. 3, (1982), p. 3-6.

Deze volksschouwburg werd gebouwd in 1847 door de architect Louis Minard, met de bedoeling er toneelstukken in de Vlaamse taal te laten spelen. Op 22 maart 1922 werd de „Théâtre Minard, société anonyme à Gand” opgericht. Het maatschappelijk kapitaal werd vastgesteld op driehonderdvijftigduizend frank, vertegenwoordigd door zevenhonderd aandelen van 500 frank. Geïllustreerd.

77. DE WINNE A., *Door Arm Vlaanderen*, Leuven, 1982, 154 blz.

Heruitgave van de bekende sociale aanklacht van A. De Winne. De Winne was onderwijzer en vanaf 1891 journalist bij *Le Peuple*, de partijkrant van de Belgische Werklieden Partij. In 1901 trok De Winne met een aantal socialistische gezellen door Vlaanderen om te zien of de ellende in Vlaanderen wel zo groot was als gezegd werd. De neerslag ervan vindt men terug in *A travers les Flandres* en in *Door Arm Vlaanderen*, hetwelk door de Gentse socialist Beerblock van een brok partijgeschiedenis werd voorzien. De heruitgave toont verschillende Gentse toestanden. Rijk geïllustreerd.

78. 75 *Dienst van het stroomgebied der Schelde. 1ste Directie. Gent 1907-1982. (Ministerie van Openbare Werken. Bestuur der Waterwegen)*, Gent, 1982, 39 blz.

Begeleidende brochure bij een tentoonstelling door deze dienst ingericht ter gelegenheid van haar 75-jarige werking. In korte hoofdstukken wordt de essentie van de werking uiteengezet. Na een overzicht van de evolutie van de organisatie van de Openbare Werken in België, wordt de historiek geschetst van de Bijzondere Dienst van het Stroomgebied der Schelde te Gent. Een derde hoofdstuk geeft de historiek van de waterlopen beheerd door de Dienst van het Stroomgebied der Schelde, nl. de Boven-Schelde, Leie; Kanaal Gent-Terneuzen; Ringvaart om Gent; Kanaal Gent-Oostende, vak Gent-Brugge; Afleidingskanaal van de Leie; Leopoldskanaal; Dender. Geïllustreerd. Met bibliografie.

79. HOSTE L., *Flitsen uit de geschiedenis van de Gentse stadstrams en -bussen*, in *Gentse Vereniging voor Scriptophilie, Berichtenblad*, jg. 1, nr. 6 (1982), p. 3-9.

In 1873 werd de beslissing genomen een paardetram te Gent op te richten. Eén jaar later reden de eerste paardetrans doorheen Gent. In 1898 werd te Brussel de *N.V. Tramways Electriques de Gand* gesticht.

De nieuwe rijtuigen waren groengeschilderde accumulatorentrams. Omstreeks 1905 werden de rijtuigen aan het trolleysysteem aangepast. Vooral na de oorlog werden snellere trams in gebruik genomen. Met de bedoeling de bestaande diensten te moderniseren, experimenteerde de Gentse Trammaatschappij vanaf 1932 met een busdienst. In 1961 nam de *Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Gent* de plaats in van de vroegere maatschappij. Vanaf 1962 werd het tramnet te Gent geleidelijk afgetakeld en werd door soepelere autobuslijnen vervangen.

80. HUYGHEBAERT J., *Arbeidsbeurs in 1800*, in *Biekorf*, jg. 82, afl. 2, (1982), p. 135.

Korte notitie over de onderwijzer H.L. Couvreur die een „franse school” hield aan de Schipgracht en als nevenbezigheid er een arbeidsbeurs op nahield.

81. HUYS P., *Over rosmolens en burenhinder*, in *Gendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 3, (1982), p. 125-129.

In 1759 neemt Jan Baptiste de Moerloose in het achterhuis van zijn woning in de Veldstraat een nieuwe rosmolen in gebruik om er tabak mee te kerven en te malen: een indrukwekkende constructie met drie koppels maalstenen en twaalf kerfmessen. Beide burens leggen

wegens burenhinder een klacht neer bij het college van de stad. Een tweede voorbeeld van hinder door een rosmolen vindt men in 1792, wanneer Livinus Martens een olierosmolen wil oprichten „buiten de Petercellepoort, roede en heerlijkheid van Sint-Pieters.”

82. J.C. *Historische randnota's rond Bavo en Lieveken*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 4, 1982, p. 196-202.

In 1865 liet Conscience de sociale roman *Bavo en Lieveken* verschijnen. Deze roman speelde zich te Gent af, meer bepaald in de buurt van de fabriek van Ferdinand Lousbergs aan de Reep. De auteur verklaart een aantal situaties die in de roman voorkomen. Geïllustreerd.

83. LEROU E., *N.V. Scheepswerven van Langerbrugge. 50 Jaar Scheepsbouw in de Gentse Kanaalzone, (Gentse Haven- en Kanaalzone. Industriële steekkaart 7)*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 17, nr. 4, (1982), p. 25-32.

De scheepswerven werden gesticht op 4 september 1932. Tot 1964 bouwde men hoofdzakelijk „spitsen”, „kempenaars” en 1000-tonners. Vanaf 1969 samenwerking met N.V. Boelwerf en vanaf 1978 participatie in Belgian Shipbuilders Corporation Investments.

Het artikel geeft een beschrijving van de produktiehallen en van de produktie ; bespreekt verwezenlijkingen en toekomstprojecten. Geïllustreerd.

84. POELMAN G., *De „Banque de Flandre” eerste van de grote Gentse Banken, bakermat van de Generale Bankmaatschappij*, in *Gentse Vereniging voor Scriptophilie, Berichtenblad*, jg. 1, nr. 1, (1982), p.1-7.

De *Banque de Flandre* werd gesticht in 1841 onder de benaming „*Banque des Flandres ou Gantoise*”. Ze vestigde zich aan de Kouter te Gent. Deze openbare financiële instelling bezat uitgifterecht van bankbiljetten aan toonder tot 1950. Deze bank werd, ondanks de concurrentie van de in 1881 opgerichte *Banque de Gand*, zowat de financiële slagader van de Gentse industrie. In 1928 versmolten *Banque de Flandre* en *Banque de Gand* tot *Banque de Flandre et de Gand*. Van 1934 af werd de bedrijvigheid van deze laatste bank overgenomen door de Bank van de „*Société Générale de Belgique*” welke haar activiteiten vanaf 1965 verderzette onder de benaming *Generale Bankmaatschappij*. Geïllustreerd.

85. POELMAN G., *De Beurs*, in *Gentse Vereniging voor Scriptophilie. Berichtenblad*, jg. 1, nr. 5, (1982), p. 3-9.

In het pakhuis aan de Korenmarkt werd in 1801 de Handelsbeurs van Gent opgericht. Vanaf 1901 werd de Beurs ondergebracht in het

Sint-Jorishof en in 1919 in het gebouw van de Militaire Hoofdwacht aan de Kouter, het huidige Beursgebouw.

86. *Stalhof, een renovatiesuggestie voor Gent (hoofddijnen van „Stalhof-een werkschrift ; analyse en renovatie van een Gentse industriële site”, van de W.K.I.A.P.)*, in *Ons Industrieel Erfgoed, Jaarboek van de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie vzw. (periode 1978-1980)*, Gent, 1982, p. 234-252.

Renovatiesuggestie voor het voormalig bedrijf UCO-Terplaten te Gent. Het betreft een fabriekscomplex langsheen de Muinschelde waarvan de eerste vestiging dateert uit de eerste helft van de 19de eeuw.

87. VANACKER D. en M. HENDRYCKX, *Langs het Kanaal*, Gent, 1982, 209 blz.

Rijkelijk geïllustreerd boekwerk, uitgegeven in opdracht van de N.V. Scheepswerven van Langerbrugge naar aanleiding van de viering van haar 50-jarig bestaan. Het alledaagse leven in een gebied dat geleidelijk door de uitbreidingen van het kanaal en van de industrie werd ingepalmd. Geografisch ingedeeld : Oostakker, Desteldonk, Mendonk, Sint-Kruis-Winkel, Ertvelde, Evergem, Wondelgem. Met bibliografie.

88. VANDENHEEDE L., *Het Gentse Gravensteen als fabriek*, in *V.I.A.T.-Kontaktblad* 7, (1982, 2), p. 11-21.

Het middeleeuwse 's Gravensteen werd in 1779 gekocht door architect Jean-Denis Brismaille die er arbeiderswoningen inrichtte. In 1806 werd het kasselrijhuis door Ferdinand-Jean Heyndricx omgevormd tot katoenspinnerij. Een tweede spinnerij werd in 1827 opgericht door de firma Van Acker-Ceuterick en Cie. Later vonden ook nog andere bedrijven zoals dit van Scribe en H. Delise-Scribe in dit gebouw een onderkomen. In 1872 werd het poortgebouw van het 's Gravensteen verworven, in 1886 het ganse binnencomplex. De restauratie van het 's Gravensteen, waarvan de eerste herstellingswerken begin 1893 werden gestemd, zou aanslepen tot 1913, toen deze voorlopig werden beëindigd.

Kunst en Cultuur

89. BEKÉ M.M., *1000 Jaar geleden. Een herdenking die meer aandacht verdiende : Architect Valentin Vaerwyck*, in *G.O.V. Heralut*, jg. 16, nr. 6, 1982, p. 27-37.

De Gentse architect Valentin Vaerwyck (1882-1959) was sterk betrokken bij de restauratie van de kerk van de paters Augustijnen, het Kinderen Alijnshospitaal, het Belfort, de Sint-Baafskathedraal, maar

richtte tevens tal van nieuwe gebouwen op. Voor het oprichten van talrijke standbeelden, o.m. het monument voor Hubert en Jan Van Eyck, werd beroep gedaan op Vaerwyck. Hij was tevens de ontwerper van „Oost-Vlaanderen” in de wereldtentoonstelling van 1913. Geïllustreerd. Met bibliografie.

90. ID., *Grootse Retrospectieve Tentoonstelling Leon Sarteel (1882-1942)*, (*Het kasteel Borluut te Sint-Denijs-Westrem*), in *G.O.V. Heraut*, jg. 17, nr. 5, (1982), p. 21-26. Geïllustreerd. Met bibliografie.
91. *Beschermede Monumenten, Landschappen, Stadsgezichten en Dorpsgezichten*, in *Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen*, 1980, p. 155-236.

Beschrijving en bespreking van het Bijlokecomplex en de omgeving naar de Coupure toe ; van de Blekersdijk, gelegen tussen de Minne-meersbrug en de Ham, met de splitsing halfweg de Leie en de Reke ; het interieur en het exterieur van het gebouw, Recolettenlei nr. 33, gelegen aan de Leie tegenover het Gerechtshof ; de plantentuin Michel Thierry, gelegen in het Berouw, begrepen tussen de Tolhuislaan en de Vogelenzang ; het huis Serpentstraat 8-10 (a) en de Serpentstraat (b), gelegen tussen de Onderstraat en de Vrijdagmarkt ; de Sint-Annakerk met haar omgeving ; het Jacob van Arteveldeplein en een gedeelte van de Nieuwenbosstraat ; 18de eeuwse poortgebouw in de Turrepoortsteeg en het geheel gevormd door het herenhuis Hoogstraat 11 met tuin en de koetspoort van het herenhuis Holstraat 19-29 met de tuin ; de infirmerie bij het oude kloostercomplex van de Geschoeide Karmelieten in de wijk Patershol, Trommelstraat nr. 1 ; het nieuwe spreekhuis, de vroegere ontvangstkamers en de gewezen woning van de Prior, Lange Steenstraat nrs. 14-16-18 ; het kasteel Vilain, de toegangsbrug en de toegangspoort, het park, de omwalling te Gentbrugge.

92. *Cyriel Buysse 1859-1932. Herdenkingstentoonstelling naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van zijn overlijden*, Gent, 1982.

Catalogus met 367 nummers van een herdenkingstentoonstelling opgericht in het Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven te Antwerpen (18 september - 17 oktober 1982) en in de Generale Bankmaatschappij te Gent (5 - 28 november 1982), 26 blz.

93. *Cyriel Buysse 1859-1932. Album samengesteld ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van zijn overlijden*, Gent, 1982, 150 blz.

Het album is chronologisch opgevat en behandelt achtereenvolgens : jeugdjaren te Nevele ; doorbraak naar het naturalisme ; realistische vertelkunst ; rondom een controversiële viering ; Buysse zeventig. Met naamregister. Rijk geïllustreerd.

94. DESEYN G., *Geo-Jean Henderick Architecte*, in *Monumenten en Landschappen*, jg. 2, nr. 1, (1982), p. 46-58.

Zijn hele loopbaan lang was Geo Henderick (St.-Amandsberg, 1879 - Gent, 1957) een typisch art nouveau-architect. Reeds zeer snel steeg hij uit boven een louter stedelijk niveau. Henderick behoorde tot de tweede generatie Art Nouveau-architecten die het geometrische verkozen boven het florale of organische. De hoogtepunten van zijn werk waren de ontwerpen voor het „Grand Palais du Valentino” (later Scala, Wintergarten, Coliseum) in 1911 en de nu verdwenen hallen van de machines, van de werktuigen en van de elektriciteit op de Gentse wereldtentoonstelling van 1913. In een expressionistische stijl ontwierp hij tal van partikuliere woningen, zowel binnen als buiten Gent. In het begin van de jaren dertig ontstond het ontwerp van de „Ciné Capitole”, waarbij de 19de-eeuwse gevel behouden werd. Henderick produceerde tevens heel wat grafisch werk en ijverde zijn leven lang voor een hoogstaand architectuuronderwijs. Met kritisch apparaat. Geïllustreerd.

95. DHONDT L. en M. FREDERICQ-LILAR, *Het culturele leven in onze provincies in de 18de eeuw. Oost-Vlaanderen*, in *Gemeentekrediet van België*, jg. 36, nr. 139, (1982), p. 15-42.

96. DE CLERCK K. e.a., *Kroniek van de strijd voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit*, Gent, 1980, 246 blz.

Eerst na een strijd die bijna een eeuw duurde zou vanaf 1930 de Gentse universiteit vernederlandsd worden. Deze uitvoerige kroniek kwam tot stand dank zij de medewerking van H. BOSSAERT, G. DE CLERCQ, E. LANGENDRIES, A.M. SIMON - VAN DER MEERSCH, M. SOMERS en M. VAN DER AUWERA. Rijk geïllustreerd. Met personenregister.

97. DE PERMENTIER Chr., *Meester Huyghe Van der Goes († 1492)*, in *G.O.V. Heralut*, jg. 17, nr. 4, (1982), p. 17-22.

Vijfhonderd jaar na zijn dood zal aan de gevel van het huis waar de woning van deze beroemde schilder stond, een basreliëf worden aangebracht en wordt er een tentoonstelling „Het Imaginair Museum Hugo Van der Goes” opgericht. Van der Goes kreeg verschillende opdrachten te Gent alvorens hij tussen 1475 en 1478 Gent verliet om zich bij de Augustijnerorde in het Rode Klooster nabij Brussel terug te trekken. Zijn belangrijkste werk, het Portinari-retabel bevindt zich te Firenze. Gent zelf bezit geen originele Van der Goes. Geïllustreerd. Met bondige bibliografie.

98. DUVERGER E. en N. POULAIN, *De Gentse tapijtwever Gaston Woedstad (1886-1950) en het renouveau van de Vlaamse tapijt-*

weefkunst, in Artes Textiles. Bijdragen tot de geschiedenis van de tapijt-, borduur- en textielkunst, X, 1981, p. 249-280.

Gaston Woedstad is een belangrijke figuur geweest in het streven naar de herleving van de Vlaamse tapijtweefkunst. Na studies aan de Nijverheidsschool te Gent, behaalde hij verscheidene onderscheidingen als textieltekenaar en -ontwerper. Hij deed ervaring op te Parijs. Van 1912 tot 1927 was hij werkzaam als leraar aan de Gentse Nijverheidsschool. In 1920 had Woedstad in de Eggermontstraat te Ledeburg de „Vakschool voor Textielkunst”. Deze werd in 1921 door de Staat en de Provincie aangenomen. Alhoewel deze school in 1941 fel werd bekritiseerd door de onderwijsinspectie uit Brussel, werd er nog tot 1947 les gegeven. Woedstad streefde fel naar een herleven van de Vlaamse tapijtkunst. In 1909 had hij overigens te Gent de eerste Belgische studio voor textielkunst, die onafhankelijk van een weverij werkte, opgericht. Men realiseerde in zijn atelier vooral kopieën en interpretaties van bekende schilderijen van oude meesters. Rijk geïllustreerd.

99. *Eigen Kunstbezit van de Provincie. Aanwinsten 1980, in Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen 1980, jg. 34, p. 140-154.*

Biografische nota's van de kunstenaars Myriam Eykens (° Wondelgem, 1938); Geo Vindevogel (° Gentbrugge, 1923 - Deurle, 1977); Helena De Reuse (° Wachtebeke, 1892 - Gent, 1979). Geïllustreerd.

100. *De grafzerk van Huybrecht van Eyck, (Inventaire Archéologique. Fiche nr. 73), in Ghendische Tydinghen, jg. 11, nr. 6, (1982), p. 310-312.*

Heruitgave van de fiche die in 1898 door Alfons Van Werveke werd opgesteld. Geïllustreerd.

101. HAESEREYN R., *Het Gentse Museum voor Volkskunde, in Volkskunde, jg. 83, nr. 2/3, (1982), p. 145-163.*

Het ontstaan en de groei van het Gentse Museum voor Volkskunde vanaf de stichtingsvergadering van de Bond van Oostvlaamse Folkloristen in 1926. Het eerste museum werd gevestigd in de kapel van het Geschoeide Karmelietenklooster. In 1962 werd het heropend in het Kinderen Alijnshospice. Bovendien wordt een overzicht gegeven van de verzamelingen en van de activiteiten van het museum.

102. *George Minne en de kunst rond 1900. Museum voor Schone Kunsten, Gent. Van 18 september tot 5 december 1982, Gent, 1982, 268 blz.*

Deze catalogus werd opgedragen aan afscheidnemend conservator Paul EECKHOUT. In de inleiding geeft waarnemend conservator Robert

HOOZEE een verantwoording en probleemstelling. Samen met Monique TAHON-VANROOSE schetst hij het leven van Minne. Minne werd geboren in 1866, studeerde schilderkunst aan de Gentse Academie. Hij stelt voor het eerst tentoon in 1889, in het driejaarlijkse salon te Gent. Op enkele jaren tijd ontwerpt Minne een eigen stijl en wordt als volwaardig symbolist opgemerkt. Via de Gentse literaire symbolisten zou Minne's inspiratie ruggesteun hebben gekregen. Er bestond vooral tussen Minne en Maeterlinck een nauwe verwantschap. In de periode 1890-1895 verlegt Minne zijn activiteiten naar Brussel, waar hij o.m. lid wordt van *Les Vingts* en waar hij in nauw contact staat met Henry Van de Velde. In 1899 vestigt Minne zich te Sint-Martens-Latem en wordt er de centrale figuur van een kleine kunstenaarskolonie, waaronder de gebroeders Van de Woestijne en Valerius De Saedeleer. In de periode 1886-1900 was Minne actief als tekenaar-boekillustrator en als beeldhouwer-boetseerder.

Albert ALHADEFF heeft het in een afzonderlijk hoofdstuk over *Minne, Gauguin et les Vingts, een onverwachte ontmoeting*, alsook bespreekt hij de merkwaardige sculptuur *De man met de waterzak: Johannes de Doper in seculiere gedaante*. Jo HAERENS spreekt over *George Minne als boekillustrator*. Het hoofdstuk *Over George Minne* bevat een selectie van de kritieken en beschouwingen van tijdgenoten. Na een chronologie van zijn leven en werk volgt dan de eigenlijke catalogus. Met uitvoerige bibliografie en herkomst van foto's. Rijk geïllustreerd.

103. *Gent in multivisie*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 17, nr. 5 (1982), p. 31-34.

Gegevens betreffende het audio-visueel spel dat vanaf de zomermaanden van 1982 wordt opgezet in de donjon van het 's Gravensteen.

104. *Gotische meubels, meubelfragmenten en textiel uit eigen verzamelingen*, (*Museum voor Sierkunst*), Gent, 1982.

Catalogus van tentoonstelling georganiseerd door het Stadsbestuur van Gent in samenwerking met de Dienst voor Kunstambachten in Oost-Vlaanderen van 19 juni tot 26 september 1982. A. STROOBANTS bespreekt in deze catalogus *Beslagwerk op gotische en renaissancemeubels*. L. DAENENS wijdt in de eigenlijke *Katalogus gotische meubels en meubelfragmenten* uit over de kenmerken en de constructie van het gotische meubel, alsook over de panelen en hun versiering. In de *Katalogus gotische weefsels* bespreekt M. DETREMMERIE vooral de Italiaanse zijdeweefsels uit de vijftiende eeuw aanwezig in het Museum voor Sierkunst. Met bibliografie. Rijk geïllustreerd.

105. *Ook dit gebeurde in Oost-Vlaanderen*, in *Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen*, 1980, jg. 34, p. 319-328.

Met o.m. aandacht voor de kulturele gebeurtenissen te Gent in 1980: 800 jaar 's Gravensteen; het landschap in de Belgische kunst 1830-

1914 ; kunst in Europa na '68 ; Benedictus en zijn monniken in de Nederlanden ; colloquium 150 jaar rechtsleven in België en Nederland (1830-1980) ; Leven onder de gaslantaarn ; Hun werk, hun leven ; 50e verjaardag van de vernederlandsing van de Rijksuniversiteit.

106. *Retrospectieve tentoonstelling Leon Sarteel, (Stad Gent. Dienst Culturele Animatie)*, Gent, 1982, 74 blz.

Van 16 oktober tot 14 november 1982 werd een retrospectieve Leon Sarteel georganiseerd in het Kasteel Borluut te Gent-Sint-Denijs-Westrem. Sarteel werd geboren te Gent in 1882. Hij kreeg zijn opleiding als beeldhouwer aan de Sint-Lucasschool en aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, o.m. bij Jules Van Biesbroeck en Jean Delvin. Deze catalogus bevat naast een biografische nota door Marcel DUCHATEAU, een selectie van hetgeen kunstcritici over hem schreven, een lijst met biografische gegevens en een lijst van tentoonstellingen, alsook een bibliografie. Rijk geïllustreerd.

107. SIMON - VAN DER MEERSCH A.M., *De eerste generaties meisjesstudenten aan de Rijksuniversiteit te Gent (1882/1883 tot 1929/1930)*, (*Uit het verleden van de R.U.G.*, Redactie K. DE CLERCK, nr. 13), Gent, 1982, 314 blz.

Op 6 december 1882 schreef Sidonie Verhelst zich als eerste studente in aan de Gentse universiteit. De auteur stelde een onderzoek in naar de eerste generaties meisjesstudenten. Na uitvoerige bibliografie en overzicht van bronnen en onderzoeksmethode, worden vooropleiding en toelatingcriteria onderzocht; daarna volgen : de verschillende aspecten van het onthaal, evolutie, studiekeuze van de meisjesstudenten; de rol van de meisjesstudenten en de vernederlandsing; de sociale afkomst ; het latere beroepsleven ; biografische gegevens. met personenregister, plaatsnaamregister, lijst van de tabellen. Rijk geïllustreerd.

108. SNOECK S., *Twee eeuwen Snoeck*, (Gent, 1982).

Een bondig overzicht van de geschiedenis van de familiedrukkerij Snoeck, tevens uitgever van de bekende *Snoeck's Almanak* en van de „Grote Snoeck”. Stamvader Petrus Snoeck (1724-1794) uit Meerbeek werd in 1752 als poorter te Gent ingeschreven. Hij begon er een handel in schilderijen. Zoon Jozef Snoeck bracht de drukkerij op gang. Hij huwde met Isabelle Ducaju, vandaar de huidige firmanaam Snoeck-Ducaju. Reeds zeer vroeg werden stuiveralmanakken uitgegeven, doch vanaf 1828 werd het *Snoeck's Almanak*. Deze almanak bood nuttige informatie en geestelijke ontspanning en was haast de enige bron van literatuur voor het volk. In 1923 verscheen voor het eerst de „Grote Snoeck”, een jaaruitgave met literair mengelwerk, essays en foto's. Geïllustreerd. Daarnaast publiceerde de drukkerij talrijke literaire werken en tentoonstellingscatalogi. Geïllustreerd.

109. *Museum van Hedendaagse Kunst. Catalogus van de Verzameling. Catalogue de la Collection. Katalog der Sammlung. Catalogue of the Collection*, Brussel, 1982, 2 dln., 608 en 55 blz.

Catalogus uitgegeven ter gelegenheid van de tentoonstelling van de verzameling van het Museum van Hedendaagse Kunst Gent in het Paleis voor Schone Kunsten, Brussel, van 16 juli tot 5 september 1982, met objecten van de eigen verzameling, van bruiklenen van de Belgische Staat, private verzamelingen en van de Vereniging voor het Museum van Hedendaagse Kunst, Gent. K.J. Geirlandt geeft in het inleidende hoofdstuk van het eerste deel een beeld van het ontstaan en de groei van het Museum van Hedendaagse Kunst. J. HOET situeert in „*Es ist schön im grössten Museum Europas*”, *vleiende woorden van Joseph Beuys of realiteit?* het museum en zijn collectie op nationaal en internationaal vlak. Daarna volgen biografische notities en beschrijving van het werk van 123 kunstenaars (in vier talen), samengesteld door N. DE DAUW en V. VAN DURME. Tenslotte een overzicht van tentoonstellingen en activiteiten, 1976-1982. Het tweede deel bevat de viertalige technische catalogus. Het eerste deel is zeer rijk geïllustreerd.

110. *Tien jaar stedelijke cultuurdienst te Gent, 1971 - 1981*, Gent, 1982, 63 blz.

Beknopte en overzichtelijke synthese van de hand van stadsarchivaris Johan DECAVELE, over tien jaar stedelijk cultuurbeleid. De aandacht gaat uit naar de administratieve opbouw, naar de collecties, de wetenschappelijke studie, de educatieve werking, de culturele animatie en infrastructuur. Een interessante evenementenkalender 1971 - 1981 sluit dit overzicht af.

111. *Toortshouder van de Nering der Kraankinderen, (Inventaire Archéologique - Fiche nr. 39)*, in *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 11, nr. 1, 1982, p. 15-18. Geïllustreerd.

Vertaling van de fiche die in 1897 door Hermann Van Duyse werd opgesteld over de toortshouder van de wijnlossers die in het Bijloke-museum wordt bewaard.

112. VAN ELSLANDE R., *De geboorte van Christus in het Groot Vleeshuis*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 11, nr. 2, (1982), p. 99-108.

In 1855 werd in de kapel van het Groot Vleeshuis een laat-gotische muurschildering ontdekt met als voorstelling „De geboorte van Christus” uitgevoerd in olieverf. Dit geboortetafereel ontstond in de tweede helft van de 15de eeuw en toont verwantschap met werken van Petrus Christus, van Hugo Van der Goes en Jan van Eyck. Over het auteurschap van deze muurschildering die een belangrijke schakel vormt tussen het Gentse retabel en de Gentse Calvarietriптиek bestaan verscheidene hypothesen. Met kritisch apparaat. Geïllustreerd.

113. *Vita Sanctae Coletae (1381-1447). Prolegomenis Auxerunt*, VAN CORSTANJE Charles, Den Haag / CAZAUX Yves, Paris / DECAVELE Johan, Gent / DEROLEZ Albert, Gent / Brussel, Tielt - Lerich, 1982, 261 blz.

Coleta Boëillet werd in 1381 geboren te Corbie in Frankrijk. Omstreeks 1406 wil ze de authentieke geest van de oude verschromelde Franciscanese orden doen herleven. In 1442 verblijft ze voor het eerst te Gent en het komt tot een eerste Vlaamse stichting. In 1446 brengt ze in totale uitputting een tweede bezoek aan Gent. In 1447 overlijdt ze in het klooster te Gent. Dit boek brengt ons de uitgave van het rijk geïllustreerde levensverhaal. Van alle bewaarde kopieën is het Gentse handschrift wellicht het meest opmerkelijke, zowel omwille van de schitterende miniaturen, als wegens de persoon van de schenker: Margaretha van York. Ook de biograaf Pierre de Vaux, die te Gent in de nabijheid van Coleta verbleef, staat er tweemaal in afgebeeld. J. DECAVELE verzorgde een notitie over deze *Pierre de Vaux, biechtvader en biograaf van de heilige Coleta* en A. DEROLEZ bespreekt *Het verluchte handschrift van het klooster Bethlehem te Gent*. Met vertalingen van de Franse tekst in het Duits, Engels en Spaans. De miniaturen werden uitgegeven met verklarende teksten.

Heemkunde

114. BOERJAN G., *Kapellekens te Mariakerke*, in *Marka*, (Notulenblad van de Heemkundige Kring Marka van Mariakerke), nr. 66, (1982), p. 1-5. Inventarisering van veertien bestaande kapellekens.
115. BOONE M., *Het Gemeentegeld*, in *De Draeke*, jg. 5, vol. 3, p. 52. Vervolg van het artikel in *De Draeke*, jg. 5, vol. 1, p. 13-17. Met o.m. Gentse voorbeelden.
116. BRAEKMAN W.L., *Onbekende volksprenten, en een evenmin bekende Gentse drukker-prentenhandelaar*, in *Volkskunde*, jg. 83, nr. 1, p. 1-8.

Twee prenten met als titel „De Italiaensche Poetse-makers”, een onderwerp dat op geen enkele andere Nederlandse kinderprent afgebeeld wordt. Ze werden gedrukt door een Gentse drukker in de eerste helft van de 19de eeuw, mogelijk bij M. Hombrecht uit de Barrestraat te Gent.

117. BRUYNEEL G., *In de nieuwe wandeling*, in *Land van Rode*, Gentbrugge, nr. 36, dec. 1981, 4 blz.

Bijdrage over herbergen en uitgaansgelegenheden te Gentbrugge.

118. BRUYNEEL F., *Administratieve kroniek van de gemeente Sint-Amandsberg. Vijfde en Laatste Deel 1960 - 1976*, in *De Oost-Oudburg, Jaarboek XVIII*, (1981), p. 52-73.

Kroniek over de belangrijkste administratieve gebeurtenissen en beslissingen in de gemeente vanaf 1960 tot de fusie in 1976. Geïllustreerd.

119. BUNTINX J., *Filips Benthuis en zijn straat*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 10, nr. 5, (1982), 3 blz.

Bij de wijziging van de straatnamen in 1981 veranderde te Sint-Amandsberg de De Somerstraat in de Filips Benthuisstraat. Deze was een befaamde landmeter en tevens onderwijzer. Dit is een gelegenheid voor de auteur een onderzoek te wijden aan enkele leden van de familie Benthuis uit Oostakker - Sint Amandsberg. Geïllustreerd.

120. BUYLE M., *Albert Baertsoen (1866-1922)*, in *De Oost-Oudburg. Jaarboek XVIII*, (1981), p. 74-85.

Deze talentvolle etser en schilder werd geboren in 1866 als zoon van een textielabrikant. Hij zou vooral landschappen en stadsgezichten schilderen en etsen, waaronder vele gezichten van zijn geboortestad.

121. DE PAEPE R., *Geschiedkundige nota bij de litho „Pied de Nez” van S. Kierdorff*, in *De Draeke*, jg. 5, vol. 4, p. 94-95.

In 1829 namen Gentse muziekverenigingen deel aan een festival te Rijsel. Bij hun terugreis werden ze te Kortrijk spottend onthaald met een triomfboog opgericht bij middel van grote ineengeschoven stoofbuizen. Sofie Kierdorff stelt deze gebeurtenis voor op een litho uit 1829. Geïllustreerd.

122. DE SMET E., *De familie Della Faille d'Assenede als heren van het Ambacht (17de - 18de eeuw)*, in *Wachtebeke. Jaarboek 1979-1980*, 13-14, p. 5-33.

De familie Della Faille verbleef niet in het Ambacht, maar wel te Gent. Bespreking van de houding van de familie en van goederen in het ambacht.

123. *Geschiedenis van Gentbrugge. Naar het onuitgegeven werk van G. WAEYTENS, W. PATOOR en R. VAN DAMME. Vervolg 36. Gentbrugge na 1795. Administratieve uitrusting. Openbare Werken en Openbare Instellingen. Deel 1*, in *Land van Rode, Gentbrugge*, nr. 36, (1981), 7 blz.

Met lijst van de burgemeesters, gemeentesecretarissen, gemeenteontvangers, veldwachters en politiekommissarissen.

124. *Geschiedenis van Gentbrugge. Naar het onuitgegeven werk van G. WAEYSENS, W. PATOOR en R. VAN DAMME. Vervolg 37. Gentbrugge na 1795. Administratieve uitrusting. Openbare Werken en Openbare Instellingen. Deel 2*, in *Land van Rode, Gentbrugge*, nr. 37, (1982), 8 blz.
125. *Geschiedenis van Gentbrugge. Naar het onuitgegeven werk van G. WAEYSENS, W. PATOOR en R. VAN DAMME. Vervolg 38. Gentbrugge na 1795. Administratieve uitrusting. Openbare Werken en Openbare Instellingen. Deel 3*, in *Land van Rode, Gentbrugge*, nr. 38, (1982), 5 blz.
126. GEVAERT G., *Maaltebrugge, historisch belangrijkste gebucht van Sint-Denijs-Westrem*, in *G.O.V. Heraut*, jg. 17, nr. 1, (1982), p. 15-24 en jg. 17, nr. 2, (1982), p. 18-24, jg. 17, nr. 3, (1982), p. 17-20.

Sint-Denijs-Westrem loopt historisch terug tot een eerste officiële vermelding in 939. Over de „Maelte” liet Lotharius een brug aanleggen voor de oude Romeinse heirweg die Gent met Kortrijk verbond. Er wordt een beeld gegeven van de evolutie van deze wijk. Meer gegevens over de kapel „Het Putje”, het kasteel Maaltebrugge en de familie De Hemptinne, het Don Bosco-Instituut, de kliniek Maria Middelaars, de kunstenaarskolonie van Maaltebrugge (Auguste Pugin junior, Eugène Violett-le-Duc, baron Jean-Baptiste de Bethune, Leopold Blanchaert, Edouard Bourbon, L. Firlefijn), het Vliegveld en de kazerne Cyrille Jacquemin. Geïllustreerd.

127. GYSSELING M., *Uit de geschiedenis van de Oost-Oudburg, het Documentatiecentrum en de Mattekessclub*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 10, nr. 2, (1982), 4 blz.

De stichtingsvergadering van de heemkundige kring had plaats in 1963. Vanaf 1971 werd een maandelijks mededelingenblad „Schakel” uitgegeven.

128. HAERENS K., *Oude straatnamen van Gent*, Gent, 1982, 119 blz.

Na de publikatie van *Gentse Gedenkplaten, Standbeelden in Gent, Gentse Merkwaaardigheden en Straatnamen van het Oude Gent* volgt *Oude Straatnamen van Gent*. In deze bijdrage vindt men zesenzestig oude straatbenamingen, niet alleen van de Kuip maar tevens erbuiten. De betekenis van de straatnaam wordt onderzocht of er wordt een verklaring gegeven in het licht van legenden, anekdoten. Er wordt gewezen op de oude sfeer of op toeristische merkwaaardigheden. Rijk geïllustreerd.

129. HESPEL R., *Dit is uit het leven gegrepen ... Of herinneringen aan vijftien jaar wonen in het Patershol (1920-35)*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 14, nr. 4, (1982), p. 169-181.

Volksbelevissen van Tsjef in het Patershol te Gent, die aan de auteur vertelt hoe het er in de jaren twintig aan toe ging. Hij staat stil bij de volkstypes Loele-de-Vuilbak, Mijnheer Bastien, Dikke Mie, Gustje en de Drie Fransmans. Geïllustreerd.

130. HUYS P., *Windmolens op de heerlijkheid van Sint-Pieters te Gent in de zeventiende eeuw*, in *Uit Velerlei Eeuwen. Historische en Kunst-historische bijdragen. Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen. Bijdragen. Nieuwe Reeks nr. 18*, Gent, 1982, n. 17-56.

Onderzoek naar ligging en identifikatie van de windmolens gelegen tussen de Keizerspoort en de „Persellepoort”. Een combinatie van kartografisch en archivalisch bronnenmateriaal levert heel wat nieuwe gegevens over de geschiedenis van de windmolens die aldaar stonden. Geïllustreerd. Met kritisch apparaat in bijlage.

131. ID., *Over molens en windrecht*, in *Heemkundig Nieuws*, nr. 6 (1981), 4 blz.

In het Fonds der Gentse Sint-Pietersabdij (bewaard in het Rijksarchief te Gent) bevindt zich een lijst opgesteld in 1782 van molens in de periode tussen 1156 en 1778 op gronden van de Sint-Pietersabdij waarvoor cijns diende betaald te worden. Geïllustreerd.

132. MARKA, *Weetjes over het Zandeken verteld door Germain Deschuyter en Adolf Maes*, in *Marka, (Notulenblad van de Heemkundige Kring „Marka” van Mariakerke)*, nr. 65, (1982), p. 1-12.

Twee bewoners van het Zandeken vertellen over de goede en slechtere tijden die zij op deze volkswijk van Mariakerke hebben meegemaakt.

133. MORTIER M., *Gentse almanakken uit de 16de, 17de en 18de eeuw*, in *Spiegel Historiaal*, jg. 17, nr. 2, (1982), p. 79-85.

Vanaf de 16de eeuw kwamen de volksalmanakken in Gent in gebruik. Naast een kalender bevatten deze ook astrologische toekomstvoorspellingen, kronieken, geschiedkundige bijdragen en verhaaltjes. Zij werden gekocht door de burgerij en cirkuleerden in de brede middenlaag van de bevolking. Aanvankelijk was ook het belang van de toekomstvoorspellingen in de Gentse almanakken zeer groot. Later, tegen het einde van de 17de eeuw, verloren de voorspellingen hun wetenschappelijk prestige bij de bevolking. Geschiedkundige bijdragen bleven succesrijk onder het principe dat ze tot nut en moraal dienden. Eerst rond het midden van de 18de eeuw komt men los van deze moralise-

rende, sensationele trend. Men constateert dan een steeds groeiend aandeel aan „actuele informatie” met o.m. besprekingen van zeer recente historische gebeurtenissen. Geïllustreerd.

134. *Onze Gentse keukenrubriek*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 11, nr. 3, (1982), p. 142-151.

Artikelenreeks van de hand van de volkskundige Richard VAN-KERCKHOVE († 1967), oorspronkelijk gepubliceerd in het half cultureel - half commercieel Gents tijdschrift „Palmares”. Verscheidene Gentse specialiteiten worden besproken: patatten met pellen; een verdwenen „lekkernij” (*de vuile flassche*); *op stap, op stap, de boeren eten pap, de Gentsen eten soep(e) mee huldren zeverlap!*; Breipap; „Wijnsteenpap”; „Taatjespap”; „Haring”; Gentse waterzooi; Het recept van ons moe (visbouillon); Kennen ze da nog? Niens (zeven soorten vis).

135. *Onze Gentse keukenrubriek*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 11, nr. 6, (1982), p. 321-324.

Wetenswaardigheden en recepten: de *Gentse stoverij*; *ulder of uier* en *kaantjessmout (of smijt)*.

136. POELMAN R., *Eigendommen der familie Limnander in ons werkgebied (1768)*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 10, nr. 6, (1982), 9 blz.

In 1981 werd een staat van goed van Jonkheer Hiëronimus Olivierus Limnander aangekocht door L. GOEMINNE. Deze staat van goed maakt het mogelijk na te gaan welke eigendommen en bezittingen de familie in de achttiende eeuw bezat te Oostakker, Desteldonk en Mendonk. Alleen in deze gemeenten komt dit neer op 29 ha, zodat deze familie als één van de belangrijkste grootgrondbezitters van Vlaanderen kan beschouwd worden.

137. STEEGHERS W., *Begijntjes van het groot Begijnhof Sint-Elisabeth en het klein begijnhof O.L.Vrouw-ter-Hooie te Gent, afkomstig van de Heerlijkheid Sint-Baafs*, in *Heemkundig Nieuws*, nr. 6, (1981), 2 blz.

Het betreft een negental namen van begijntjes uit de 18de eeuw.

138. STEELS M., *Gent in 1878*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 11, nr. 1, (1981), p. 19-31.

Met vooral aandacht voor de verkiezingen die de val zouden betekenen van de regering de Theux - Malou en zou vervangen worden door het ministerie Frère - Orban - Van Humbeeck.

139. ID., *Gent in 1879*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 11, nr. 4, (1982), p. 182-187.
140. ID., *Gent in 1880*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 11, nr. 5, (1982), p. 240-244.
141. VAN BOST F., *De prentkaartuitgaven van uitgever Theo De Graeve*, in *De Draeke*, jg. 5, vol. 12, (1981), p. 30.

Vervolg van *De Draeke*, jg. 5, vol. 1, p. 18-21.

142. ID., *De ongenummerde kaarten van Theo De Graeve*, in *De Draeke*, jg. 6, vol. 1, p. 2-7.

Lijst van de ongenummerde prentkaarten uitgegeven door De Graeve, Geïllustreerd.

143. VAN CANEGHEM - SCHOONE, *Gentse fabrikanten van kaartspe-len*, in *De Draeke*, jg. 6, vol. 1, p. 13-17.

De vroegere Gentse kaartfabrikanten zijn weinig gekend. Toch was Gent tijdens de tweede helft van de 18de eeuw tot halfweg de 19de eeuw een belangrijk centrum van kaartspeelnijverheid. Reeds in 1685 vroeg Adrien de Baus, een handelaar in speelkaarten en papier te Parijs aan de Gentse magistraat de toelating om een fabriek van speelkaarten op te richten. Dat was het begin van de vestiging van „fabriquen” te Gent. Geïllustreerd.

144. VAN WESEMAEL M., *Lodewijk De Vriese herdacht*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 11, nr. 5, (1982), p. 257-265.

Korte biografische schets van deze Gentse drukker-uitgever (° Gent 1847 - † Gent 1932) en volkskundige. Hij publiceerde o.m. *Luimige brokken. Schetsen uit het Vlaamsche Volksleven*, 1870; *Gentsche Spreekwoorden en Spreekwijzen*, 1890, 1907, 1917; *Een wandelinkske in 't ronde van Gent*, 1916; *Onder de Wekkinge. Een reesem brokskens Gentsch leven voor 't Volk bijeengegaard*, 1925 en *Onder de Draeke, Een tweede reesem brokskens Gentsch leven voor 't Volk bijeengegaard*, 1928. Met enkele „brokskens” uit *Onder de Wekkinge*.

145. V.W., (Van Wesemael), *Eén en ander over de Pierlala-liedjes*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 11, nr. 1, (1982), p. 33-46.

De auteur slaagde erin meer dan honderd Pierlala-liedjes te inventariseren. Het betreft volksliedjes waarin de onbekende of bekende auteurs o.m. Hipp. van Peene, Em. Moyson, Nap. Destanberg, Joh. de Maegt, J. de Geyter, enz. sinds de 17de eeuw lucht gaven aan

hun ongenoegen of verdriet om één of andere gebeurtenis. In de meeste gevallen werden dergelijke liedjes aan vliegende blaadjes toevertrouwd, soms kwamen ze ook terecht in almanakken (Snoeck), in jaarboeken (Willemsfonds) of in dagbladen. Een vijftal liedjes worden integraal weergegeven en besproken, nl. een pierlala-liedje gericht tegen de bezetting van de Fransen op het einde van de 18de eeuw ; een liedje ter gelegenheid van de vlucht van de Fransen uit Gent in 1793 ; een respektievelijk liberaal en katholiek getint liedje over de verkiezingen van 13 juni 1882 ; en zelfs een liedje geschre- door Kam. Huysmans en getiteld Pierlala te Brussel.

146. ID., *Van oude blote spijslijsten en van nieuwe aangeklede spijskaarten*, in *Ghendsche Tijdinghen*, jg. 11, nr. 5, (1982), p. 214-239.

Bespreking van een aantal menu's, vooral Gentse, van de 15de tot de 19de eeuw. Speciale aandacht voor enkele menus getekend door A. Heins. Geïllustreerd.

147. VAN WITTENBERGHE O., *Het kadastraal plan volgens Popp*, in *Land van Rode, Gentbrugge*, nr. 36, (1981), nr. 37, (1982) en nr. 38, (1982).

Bespreking in telkens verschillende vakken en sekties. Geïllustreerd.

148. WAEYTENS G., *Oude gekende plaatsnamen te Gentbrugge*, in *Land van Rode, Gentbrugge*, nr. 38, (1982), 5 blz. Geïllustreerd.

149. ID., *Dorpen in het Land van Rode : Bottelare*, in *Land van Rode, Gentbrugge*, nr. 36, (1981), passus.

150. ID., *De Lindeboom*, in *Land van Rode, Gentbrugge*, nr. 37, (1982), 5 blz.

Lindebomen te Gentbrugge. Geïllustreerd.

151. ID., *Van Sint-Katrien naar Katrienspekken*, in *Land van Rode, Gentbrugge*, nr. 37 (1982), 4 blz.

Volkskundige benadering van de katrienbollen.

152. ID., *Van een weerwolf die genade vroeg*, in *Land van Rode, Gentbrugge*, nr. 38, (1982), 1 blz.

Verhaal over de arrestatie van een weerwolf in 1927.

153. ID., *Bergenkruis*, in *Land van Rode, Gentbrugge*, nr. 38, (1982), 3 blz.

163. *In Memoriam*, in *Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen*, 1980, jg. 34, p. 329-341.

Korte biografieën van Maurice De Clercq (° Ledeberg 1918 - † Oordegem 1980); Camille Dhavé (° Gent 1926 - † Gent 1980); Gustaaf Van Loon (° Gent 1912 - † Gent 1980); Pierre Kluyskens (° Gent 1921 - † Gent 1980).

164. *Twee brieven van Frank Baur aan August Vermeylen. (Brieven en Documenten)*, in *De Oost-Oudburg, Jaarboek XVIII*, 1981, p. 97-103.
165. *Een nagelaten notitie van prof. Baur. Senaat 1946 - 1954. (Brieven en Documenten)*, in *De Oost-Oudburg, Jaarboek XVIII*, 1981, p. 103-110. Geïllustreerd.
166. LALEMAN M.C., *Joan Vandenhoute (1951 - 1981)*, in *Stadsarcheologie*, jg. 6, (1982), nr. 1, p. 2-28.

Joan Vandenhoute was van 1975 tot 1981 conservator van de Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie te Gent. Deze biografie geeft tevens een overzicht van de werking van de Dienst Monumentenzorg en Stadsarcheologie, alsook van de Gentse Vereniging voor Stadsarcheologie. Met bibliografie van de publikaties. Geïllustreerd.

167. KLUYSKENS P., *Hippolyte Metdepenningen*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg 11, nr. 1, (1982), p. 3-15.

De verbeterde maar hopeloze strijd van de vrijzinnige H. Metdepenningen tegen het onafhankelijke België tot hij vanaf 1839, begraven in zijn Orangisme, politiek voorbijgestreefd was.

168. ONGHENA M.J., *In memoriam professor Dr. Jozef Duverger (1899-1979)*, in *Artes Textiles. Bijdragen tot de geschiedenis van de tapijt-, borduur- en textielkunst*, X, (1981), p. 3-18.

J. Duverger was jarenlang professor aan het Hoger Instituut voor Kunstgeschiedenis en Oudheidkunde. Hij was zeer actief op zeer verschillende gebieden van de kunstgeschiedenis maar zijn belangstelling ging toch vooral uit naar de geschiedenis van de textiele kunsten, vooral van de tapijtkunst. Naast vele andere publicaties zijn voor Gent zijn studies, gewijd aan de problemen rond de Van Eycks en hun herkomst, van fundamentele betekenis geweest. Te citeren vallen *Het grafscript van Hubrecht van Eyck en het quatrain van het Gentse Lam Godsretabel* (1945), alsook *De navorsing betreffende de Van Eycks. Een balans* (1954). Op zijn initiatief kwam in 1951 het *Centrum voor de Geschiedenis der Textiele Kunsten* tot stand met haar orgaan *Artes Textiles*. Met bibliografie van professor Dr. J. Duverger.

169. POELMAN R., *Aloïs De Beule (1861-1935)*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 10, nr. 3/4, (1982), 3 blz.

Biografische schets van deze Vlaamse beeldhouwer, geboren te Zele in 1861. De Beule maakte naam als beeldhouwer van religieuze tafereelen, maar ook de boerenkrijgmonumenten van Mol en Overmere (1898) zijn van zijn hand. In 1912 ontwierp hij samen met Domien Ingels „Het Ros Beiaard”. Zeer opvallend is het „Praaggraf van Me-juffer Constance Teichmann” in de Sint-Eligiuskerk te Antwerpen. Ook de torenwachters op het Belfort en de koningsbeelden op de voorgevel van het postgebouw zijn van hem. Na de eerste wereldoorlog leverde hij tal van oorlogsmonumenten. Zijn laatste indrukwekkend monument is de grote calvarieberg nabij de Barelondonkappel te Overmere. De Beule overleed in 1935.

170. ID., *In memoriam Prof. Dr. Robert Van Pottelberghe*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 10, nr. 3/4, (1982), 2 blz.

Korte levensschets van Robert Van Pottelberghe (1901-1982), sinds november 1925 professor in de Griekse filologie aan de Gentse Rijksuniversiteit. Hij maakte de vernederlandsing van de Gentse universiteit van nabij mee en was ook politiek actief. Van 1951 tot 1970 was hij burgemeester te Sint-Amandsberg. Geïllustreerd.

171. ID., *Nieuws over Domien Geens*, in *Heemkundig Nieuws*, jg. 10, nr. 3/4, (1982), 1 blz.

Domien Geers werd geboren te Oostakker in 1727 en was pensionaatsdirecteur in de Bredestraat en van 1846 tot 1849 burgemeester te Oostakker. Hij overleed in 1849.

172. VAN DEN ABBELE R., *In memoriam Jan Van Rompaey*, in *Heemkring Scheldeveld*, Jaarboek X, 1981, p. 5-6.

173. VAN WESEMAEL M., *Lodewijk De Vrieze herdacht*, in *Ghendtsche Tijdinghen*, jg. 11, (1982), nr. 5, p. 257-259.

174. VAN ELSLANDER A., *Prof. Dr. Frank Baur herdacht*, in *De Oost-Oudburg*, Jaarboek XVIII, 1981, p. 86-96.

Baur werd geboren in 1887 te Ninove. Hij was professor aan de Gentse universiteit sctie Germaanse filologie en uitmuntend Gezellekennner. Hij overleed te Waasmunster in 1969.